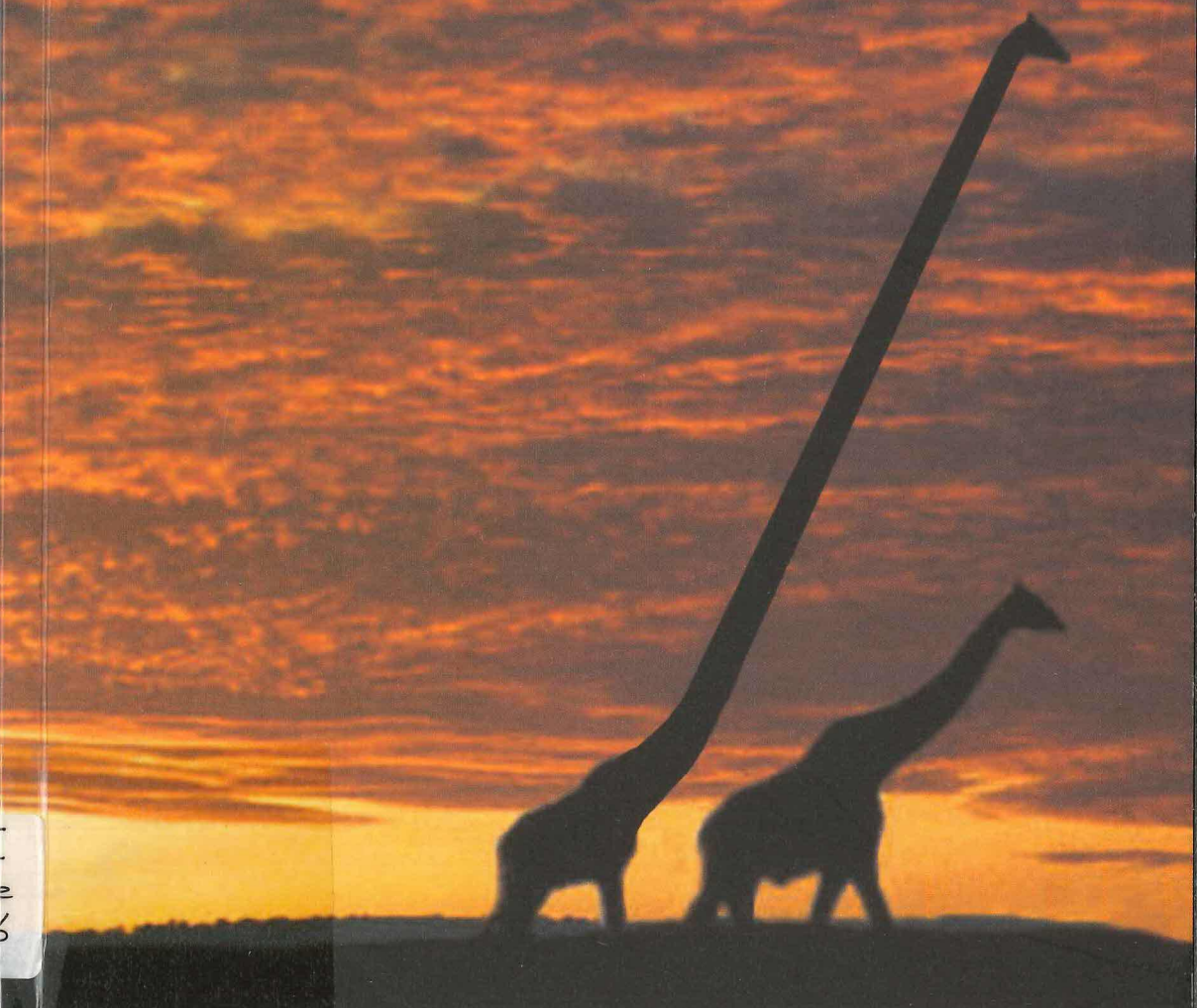

De JD steekt haar nek uit

Lustrumboek der Jonge Democraten 2004
ter gelegenheid van het 20-jarig bestaan

11
libe
D66
33

www.steekjenekuit.nl

DOCUMENTATIECENTRUM
NEDERLANDSE POLITIEKE
PARTIJEN

Colofon

De redactie van het JD lustrumboek 2004: *'De JD steekt haar nek uit'* bestond uit:

Bastian Lozar [Hoofdreductie]
Reinout de Vries [Eindreductie]
Claudia Willemsen [Vormgeving]
Peter Luijten en *Philippus Zandstra* [Redactie]

De redactie wil alle betrokkenen vriendelijk voor hun medewerking danken.
Zonder onderstaande personen was dit boek niet tot stand gekomen:

Mark van Barschot-Elise Beekman-Jan Willem Bertens-Salima Belhaj-Joost Boermans-Ruud van den Brink-Nora Daoud-Mirjam van Dijk-Boris Dittrich-Maarten Engwirda-Maja Flierman-Hans Giesing-Thom de Graaf-Boris van der Ham-Patrick Harms-Michiel Hazen-Dennis Hesseling-Erik Hordijk-Jasper Hörmann-Paul Hulst-Hein Jaarsma-Michiel Kellner-Annemarijn Koop-Annath Koster-Henk van Lingen - Benize Los-Tijs Manten-Hans van Mierlo-Robin Paalvast-Jan Paternotte-Daniëlle Paulssen-Carla Pauw-Alexander Pechtold-Steven Pieters-Roel van der Poort-Wim Rampen-Edibe Sucuoglu-Jan Terlouw-Vincent Verkoelen-Henriëtte de Vos-Adriënne Warburg-Jacqueline van der Woude.

Fotoverantwoording zie pagina 89
Vormgeving: Michiel Kellner, Claudia Willemsen en Bastian Lozar
Druk: A-D DRUK B.V., Zeist
Bindwerk: Patist, Den Dolder
Oplage: 3000 exemplaren

© Jonge Democraten, 2004

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, hetzij mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

De JD steekt haar nek uit

Lustrumboek der Jonge Democraten ter gelegenheid
van haar twintigjarig bestaan

Hoofdredactie:
Eindredactie:
Vormgeving:
Redactie:

Bastian Lozar
Reinout de Vries
Claudia Willemsen
Peter Luijten
Philippus Zandstra

Inhoudsopgave

Voorwoord door <i>Vincent Verkoelen</i>	p. 8
Periode 1: 1984 – 1986	
JD-historie in vogelvlucht	p. 12
Interview met Partijleider D66, <i>Maarten Engwirda</i>	p. 14
Interview 1 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Paul Hulst</i>	p. 16
Interview 2 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Hein Jaarsma</i>	p. 20
Periode 2: 1986 – 1998	
Interview met Partijleider D66, <i>Hans van Mierlo</i>	p. 24
Interview 3 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Steven Pieters</i>	p. 28
Interview 4 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Erik Hordijk</i>	p. 32
Interview 5 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Roel van der Poort</i>	p. 34
Interview 6 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Mark van Barschot</i>	p. 38
Interview 7 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Ruud van den Brink</i>	p. 40
Interview 8 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Henriëtte de Vos</i>	p. 44
Interview 9 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Dennis Hesseling</i>	p. 46
Interview 10 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Wim Rampen</i>	p. 50
Periode 3: 1998 – 2003	
Interview met Partijleider D66, <i>Thom de Graaf</i>	p. 54
Interview 11 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Joost Boermans</i>	p. 56
Interview 12 ^e Landelijk Voorzitter JD, <i>Boris van der Ham</i>	p. 58
De <i>Jan Willem Bertens</i> -trofee	p. 62

Interview 13^e Landelijk Voorzitter JD, *Jasper Hörmann* _____ p. 64

Periode 4: 2003 – 2004

Interview 4^e Partijleider D66, *Boris Dittrich* _____ p. 70

Interview 14^e Landelijk Voorzitter JD, *Daniëlle Paulssen* _____ p. 72

Interview met Partijvoorzitter D66 *Alexander Pechtold* _____ p. 76

Interview 15^e Landelijk Voorzitter JD, *Vincent Verkoelen* _____ p. 78

Nawoord door *Jan Terlouw* _____ p. 82

Bijlagen

Afkortingenlijst _____ p. 88

Overzicht JD-congressen _____ p. 89

Verantwoording _____ p. 90

Voorwoord

Fotobewerking Michiel Kellner

Het Landelijk Bestuur der Jonge Democraten, februari 2004

Van links naar rechts: Jan Paternotte (Secretaris Scholing en Vorming), Jacqueline van der Woude (Algemeen Secretaris), Salima Belhaj (Secretaris Politiek), Peter Luijten (Penningmeester), Annemarijn Koop (Secretaris Organisatie), Daniëlle Paulssen (Internationaal Secretaris en Vice-voorzitter), Vincent Verkoelen (Voorzitter), Michiel Hazen (Secretaris Pers) en Michiel Kellner (Secretaris Promotie).

Voorwoord

De enige limiet aan de realisatie van de toekomst is ons twijfelen van vandaag.
~ F.D. Roosevelt ~

Beste lezer,

Na een woelige strijd van enkele jaren was het op 3 maart 1984 dan eindelijk zover. De alom aanwezige twijfel binnen de D66-top negerend, congresseerden enkele enthousiaste D66-jongelingen in Eik en Linde te Amsterdam. De oprichting van de politieke jongerenorganisatie Jonge Democraten was een feit.

Nu, 20 jaar later, staan wij stil bij deze oprichting en al hetgeen de afgelopen jaren is bereikt. In een klimaat van diversiteit en verscheidenheid is het niet altijd eenvoudig het hoofd boven water te houden. De nodige competitie is aanwezig, zeker wanneer de vraag komt wie nu de echte liberalen zijn, en behaalde resultaten worden eerder gekoppeld aan het zetelaantal van de moederpartij dan aan de daadwerkelijke boodschap. In dit klimaat viert de Jonge Democraten vol trots haar 20-jarig bestaan. En ik mag zeggen 'vol trots', zéker nu de Jonge Democraten is uitgegroeid tot de grootste non-confessionele politieke jongerenorganisatie van Nederland. Nederland kan niet meer om de Jonge Democraten heen.

We mogen echter niet vergeten dat er nog een lange weg te gaan is tot wij ons de grootste PJO van Nederland mogen noemen, confessioneel of niet. Juist 'vrijzinnig-democratisch' spreekt jongeren aan. Lang niet alle jongeren in Nederland zijn bekend met de precieze inhoud van deze aanduiding, afkomstig vanuit een historische Nederlandse politieke traditie, namelijk die van de Vrijzinnig Democratische Bond, de sociaal-liberale partij van voor de Tweede Wereldoorlog. Echter, het gedachtegoed waar het voor staat, past binnen de huidige veranderende samenleving. Een tijdperk van nieuw bewustzijn dient zich aan en onze kansen liggen dan ook voor het oprapen. Leg uit, laat je horen, ben rebels, schreeuw het van de daken, twijfel niet, steek je nek uit! Want alleen zo maak je jongeren duidelijk waar je voor staat.

In dit jubileumboek is gezocht naar een ludieke manier om de 20-jarige geschiedenis van de Jonge Democraten vorm te geven. Door middel van interviews, fotoreportages en grappige wapenfeiten krijgt u, de lezer, een goede indruk van de wijze waarop de Jonge Democraten in het verleden haar nek heeft uitgestoken. De mens leert vaak te weinig van de geschiedenis. Dit boek voorkomt wellicht dat wij dezelfde fout begaan. Veel dank en lof is verschuldigd aan de redactie van het jubileumboek zonder wie deze geschiedenis niet vastgelegd had kunnen worden.

Steek je nek uit, nu en in de toekomst!

Namens het Landelijk Bestuur der Jonge Democraten,

Met vrijzinnige groet,

Vincent Verkoelen
Landelijk voorzitter Jonge Democraten

De eerste periode 1984 - 1986

JD-historie in vogelvlucht

Interviews met:
Maarten Engwirda
Paul Hulst
Hein Jaarsma

Van JOAC naar JD

Het historisch besef

Voordat de Jonge Democraten (JD) op 3 maart 1984 hun oprichtingsvergadering hielden, was er binnen D66 een jarenlange strijd aan de gang over een eigen jongerenorganisatie.

Aan het einde van de jaren zeventig, ontstond er binnen D66 een steeds sterkere roep om een jongerenorgaan dat zich vanuit het D66 gedachtegoed bezig hield met politiek. Deze jongerenorganisatie zou zich specifiek moeten richten op de belangen van de jongeren in de Nederlandse samenleving.

De discussie over het ontstaan van de JD is tweeledig. Enerzijds vond D66 zichzelf te jong om een eigen jongerenafdeling te hebben en vond het toenmalig hoofdbestuur van D66 dat het werken met aparte subgroepen, die binnen de vereniging opereerden, de evenredige vertegenwoordiging van het one-man-one-vote systeem ondermijnde.

Anderzijds werd het idee van een zelfstandige jongerenorganisatie die zich verwant voelde met D66 toegejuicht door de partijleiding.

Tijdens het D66-najaarscongres in 1978 spreekt het congres zich uit vóór een jongerenorganisatie binnen D66, terwijl het D66 hoofdbestuur nog steeds de lijn van een zelfstandige jongerenorganisatie wil behouden. Op het D66-voorjaarscongres in 1979 besliste het congres echter anders. In plaats van een interne jongerenorganisatie op te richten, besluit het congres dat er een werkgroep onder de naam 'Jongerenaktiveringscentrum' (JOAC) moet starten. In oktober 1980 gebeurt dit ook. De bestuurscommissie van het JOAC viel in de beginperiode onder verantwoording van het D66 hoofdbestuur.

Uit deze beginperiode van het JOAC stammen de eerste contacten met het Politiek Jongeren Contact (landelijk platvorm van politieke jongerenorganisaties), en vraagt het JOAC de waarnemerstatus aan van IFLRY (International Federation of Liberal and Radical Youth). Ook bezoeken JOAC leden zusterorganisaties in het buitenland en wordt samen met IFLRY een seminar georganiseerd. Zowel toetreding tot het Politiek Jongeren Contact als ook de waarnemerstatus van het JOAC binnen IFLRY levert moeilijkheden op omtrent de status die het JOAC heeft als werkgroep van D66.

Omdat het JOAC als werkgroep onder verantwoordelijkheid van het D66 hoofdbestuur bleef vallen, werd de roep om een eigen jongerenorganisatie steeds sterker. Daarnaast speelde mee dat het JOAC het best tot een aparte stichting omgevormd kon worden, om voor overheidssubsidie in aanmerking te komen.

Door de beperkte ruimte die het JOAC zowel financieel als inhoudelijk had, vond een groep jonge D66-leden dat het beter zou zijn als er een onafhankelijke, maar wel aan D66 gelieerde jongerenorganisatie in het leven werd geroepen. In oktober 1983 vormde deze groep de vereniging JD-in-oprichting.

Op het D66 voorjaarscongres in 1984 werd na aanleiding van dit initiatief een door het hoofdbestuur ingediende resolutie aangenomen en werd besloten tot oprichting van een onafhankelijke jongerenorganisatie. Twee maanden later, op 3 maart 1984 werd de oprichtingsvergadering van de Jonge Democraten gehouden in café Eik en Linde te Amsterdam.

Beginselverklaring der Jonge Democraten

De vereniging JD stelt zich als vrijzinnig- democratische jongerenorganisatie ten doel bij te dragen tot de individuele ontplooiing van alle mensen. Zij richt zich hierbij vooral op jongeren.

Deze ontplooiing moet geschieden in vrijheid en verantwoordelijkheid, naar eigen inzicht en overtuiging. In solidariteit met de medemens en zonder politieke, sociale of economische discriminatie van anderen. De verscheidenheid van mensen en opvattingen is een positief te waarderen goed.

De ontoevankelijkheid voor deze verscheidenheid vormt de bron van het maatschappelijk denken van de JD. De JD kiest voor een open en pragmatische aanpak van problemen.

De JD streeft naar een radicale democratisering van de maatschappij opdat de principiële gelijkwaardigheid van alle mensen, individuele vrijheid, onderlinge solidariteit en rechts-zekerheid zo goed mogelijk gegarandeerd worden.

Deze beginselverklaring werd aangenomen op de 2^e Algemene Ledenvergadering van de JD, op 10 en 11 november 1984 te Bunnik.

De beginselverklaring van de JD refereert niet alleen aan D66 maar aan de Vrijzinnige Democratie als geheel. De aanduiding 'vrijzinnig democratisch' is dan ook als ondertitel bij de verenigingsnaam Jonge Democraten aangebracht. Hierdoor heeft de JD in tegenstelling tot D66, een plaats in het politieke krachtenveld verworven. Namelijk die als erfgenaam van de 'Vrijzinnig Democratische Bond' (het gedachtegoed van deze sociaal-liberale partij raakt aan het gedachtegoed van D66 en deze bond stond aan de wieg van de liberale VVD en de sociaal-democratische PVDa).

De keuze om een zelfstandige organisatie te vormen die zich verbonden voelt met D66, heeft gedurende 20 jaar een steeds terugkerende discussie opgeleverd over hoe de verhouding tussen de Jonge Democraten en D66 ligt.

Hoe loyaal moet de JD aan D66 zijn en hoeveel invloed heeft de JD op D66? Formeel gezien is de invloed van JD'ers bij D66 beperkt tot de inbreng van individuele leden die tegelijkertijd ook lid van D66 zijn. Sinds de invoering van het combinatielidmaatschap, waarbij leden zowel lid zijn van de JD en D66, is deze scheidslijn vervaagd. Nog steeds wordt de discussie over de plaats die de JD inneemt naast D66 met regelmaat gevoerd.

Gedurende de afgelopen 20 jaar is er veel gebeurd. De JD heeft samen met de Jonge Socialisten en de Jongeren Organisatie voor Vrijheid en Democratie een Paars Jongerenakkoord geschreven dat de weg vrijmaakte voor het eerste Paarse kabinet. Daarnaast hebben honderden jongeren via de JD kennis kunnen maken met het vrijzinnig democratisch gedachtegoed.

De JD is de afgelopen 20 jaar een dynamische organisatie gebleken, waar ledengroei en ledenafname, elkaar voortdurend afwisselden. De magische grens van 2000 actieve en passieve leden is nog steeds niet bereikt. Alhoewel deze reeds enkele malen in zicht is geweest. Anno 2004 kan de JD zich erop beroepen dat ze met recht de grootste niet confessionele jongerenorganisatie is. Andere politieke jongerenorganisaties kijken met verbazing naar de constante groei die de afgelopen jaren en sinds het vorige lustrum heeft plaatsgevonden.

Door Peter Luijten

Maarten Engwirda: “De JD is de kweekvijver van D66.”

Op het moment dat de Jonge Democraten werden opgericht, was Maarten Engwirda partijleider van D66. Hij stond positief tegenover een jongerenorganisatie. “De JD heeft D66 laten bekennen tot het predikaat sociaal-liberaal.”

D66 had het halverwege de jaren tachtig moeilijk, en worstelde ook met zijn eigen identiteit. Toen werden de Jonge Democraten opgericht, iets wat Maarten Engwirda toejuichte. “Je bent toch verzekerd van enige continuïteit, en veel JD’ers zaten toen bij de JOVD. Nu hadden we onze eigen jongerenorganisatie.”

Tot dan toe miste D66 een insteek richting de jongeren. De partij ontbrak op schooldebatten en dat was met name in verkiezingstijd onhandig. “En het moment dat je kon zeggen dat D66 zelf al een jongerenpartij was, was voorbij. We hadden behoefte aan een club die de zaken bekeek vanuit een eigen perspectief. Daar konden wij ons voordeel mee doen.”

Toch liep de JD in die eerste jaren niet de deur plat bij de Tweede Kamerfractie. “Het was niet zo dat de JD regelmatig met standpunten kwam over hoe zij het wilden hebben. We namen voornamelijk kennis van haar standpunten op congressen en via de media. Incidenteel zat er ook wel iemand bij fractievergaderingen, maar dat was niet structureel. En als de JD echt onafhankelijk wil zijn, moet ze ook de schijn vermijden, en niet constant bij vergaderingen van D66 gaan zitten.”

De JD was als onafhankelijke organisatie opgericht en moest zich daar ook naar gedragen. “Uiteraard was de JD wel verbonden aan ons, en wanneer zij met een standpunt kwam, gingen we daar over nadenken. De mensen toen, waaronder de voorzitter Paul Hulst, kregen ook altijd de mogelijkheid om hun standpunten te verwoorden.”

Engwirda kon weinig tijd vrijmaken voor de Jonge Democraten, vooral door zijn drukke agenda. D66 zat in een moeilijke periode. In de peilingen stond de partij op het dieptepunt van nul zetels. “Daarnaast is het sowieso voor een kamerfractie, die maar uit zes leden bestaat, erg hard werken om op alle punten een goede inbreng te hebben.”

Hij ziet als een belangrijk wapenfeit dat de JD meedacht met D66. “Het was op dat moment zeer belangrijk dat D66 voor een ondertitel koos. De Jonge Democraten namen daar heel duidelijk stelling in. Ze waren voor het predikaat sociaal-liberaal. Ik vond dat prima, alhoewel ik progressief-liberaal of vrijzinnig-democratisch ook goed had gevonden. Het ging mij erom dat we een keuze maakten, want we werden onduidelijk en onvoorspelbaar voor de kiezer. En de drie genoemde ondertitels lagen inhoudelijk dicht bij elkaar. We moesten van dat pragmatische af. We moesten duidelijk worden. En in dat proces hebben de Jonge Democraten een zeer belangrijke rol gespeeld. Zij konden namelijk duidelijker dan de meeste D66’ers zien dat de verzuiling

voorbij was en we naar een andere samenleving aan het toewerken waren. Maar we hadden wel duidelijkheid nodig.”

Veel leiders van politieke partijen klagen nog wel eens over de lastige positie van jongerenorganisaties. Niet Maarten Engwirda. “De JD was onafhankelijk, dus ze mocht doen wat ze wilde. Ze mocht elk standpunt uitdragen wat ze wilde en ik had daar geen enkel probleem mee, althans zolang je de vaste lijn in denken en de band met D66 nog ziet.”

Af en toe kwam die band wel in het geding, beaamt Engwirda. “Uiteraard was dat het geval, maar dat krijg je als Jonge Democraten de rol van luis in de pels wilt spelen. Daar heb ik me nooit aan gestoord. We gingen daardoor soms ook anders tegen de dingen aankijken. En dat past ook bij D66, we willen voor iedereen de maximale vrijheid in denken, en dat geldt dan ook zeker voor je eigen jongerenorganisatie. En zoals ik al zei, er waren niet zulke ferme uitspraken van de JD tegen ons. De JD richtte zich meer op de politiek in zijn algemeenheid. Een enkele keer kwamen ze met een uitspraak tegen ons, en wanneer dat zo was, dan konden we daar meestal ook wel iets mee doen.”

Nog lange tijd heeft Engwirda zich geïnteresseerd voor de JD. “Ja, ik was natuurlijk bij de oprichting betrokken, althans ik werd daarin gekend, en ik sprak ook veel jonge democraten. Ik was samen met Erwin Nypels, die hierin, nog meer dan ik, een voorvechter was, in de fractie een van de grote voorstanders van een jongerenorganisatie. Ik was destijds ook altijd bij congressen en ook later ben ik ook nog bij diverse lustra aanwezig geweest.”

Tegenwoordig is Engwirda de JD wat uit het oog verloren, omdat hij in Luxemburg woont en werkt. “Ik ben tegenwoordig lid van de Europese Rekenkamer. Dat past ook wel in de partijlijn. Wij, sociaal-liberalen hechten veel meer belang aan Europa dan veel andere politieke stromingen. Dat komt, denk ik doordat we meer naar de lange termijn kijken en bij ons de angst niet regeert. Tegenwoordig is er de angst voor de nieuwe landen die toetreden, angst die er ook was toen Griekenland en Portugal toetreden in de jaren tachtig. Toen zijn er ook geen grote economische problemen geweest. Voor de eenheid in Europa is de toetreding goed. Op termijn zal het ook economisch goed zijn. Het is nu belangrijk om een goed handelsblok te vormen tegenover Japan en de Verenigde Staten. Dat is ook iets waarin ik heilig geloof. We kunnen een groter handelsblok dan Amerika worden, maar dan is die toetreding wel noodzakelijk.”

Dat ver vooruit denken is iets van sociaal-liberalen. “Je ziet dat overal in Europa, in Engeland zijn de *Liberal-Democrats* ook het meest Europegezind. Zonder arrogant over te komen denk ik dat sociaal-liberalen beter nadenken dan andere politieke stromingen. Die kenmerken zich door kortetermijndenken en angstpolitiek. Als het op korte termijn economische problemen kan opleveren moeten we het niet doen. Er wordt niet gekeken naar de langere termijn. We zijn Europegezind en denken vooruit. Dat hoort bij het sociaal-liberalisme, dat hoort bij ons. Bij D66 en zeker bij de JD, want de JD is de kweekvijver van D66.”

Interview afgenomen door Reinout de Vries

Paul Hulst: “Ik had helemaal niet de ambitie om voorzitter te worden.”

Het voorzitterschap van Paul Hulst was kort maar krachtig. Hij was een van de D66-jongeren die aan de wieg stond van de oprichting van de Jonge Democraten. Hulst is boardroom consultant en vindt zichzelf geen politiek dier.

“Ik werd in 1978 actief lid van D66. Ik was van mening dat je jongeren moest hebben die voor instroom in de partij zorgden. Om zo het sociaal liberaal gedachtegoed te spreiden. Ik was niet de enige binnen D66 die daar zo over dacht en de eerste ontmoeting van een groep ‘eigenwijze’ D66’ers was in het roemruchte café Eik en Linde in Amsterdam. We waren het inhoudelijk al snel eens: er moest een jongerenpartij komen. De enige vraag was: hoe gaan we dat praktisch aanpakken? De intentie was om dé jongerenpartij van D66 te zijn. We wilden onafhankelijk en kritisch zijn ten opzichte van D66. We wilden vanuit een jeugdperspectief een zinvolle bijdrage leveren. Er was een enorme behoefte aan een PJO als de JD, want wij dachten vanuit de jongeren.

Ik had helemaal niet de ambitie om voorzitter te worden, want ik was al getrouwd en had een kind. Ik zei dat ik wel de spits wilde afbijten maar niet te lang in het Landelijk Bestuur wilde zitten. Het maakte me kennelijk wel aantrekkelijk als vreemde eend in de bijt en per acclamatie werd ik tot voorzitter gekozen.

Het contact met D66 is altijd goed geweest. In mijn tijd was Jacob Kohnstamm de contactpersoon. Een jaar later ging de partij een grote groei doormaken en het was een mooi moment om de jeugdynamiek er tegen aan te zetten. Van Mierlo reageerde zeer positief op ons initiatief en hij heeft zich ook persoonlijk voor ons sterk gemaakt. De oudgedienden waren zeer te spreken over de oprichting van de JD en steunden ons aan alle kanten. Er waren nooit wrijvingen met D66. We hebben wel eens thema’s aangedragen waarvan wij vonden dat de fractie ze in de Kamer niet voldoende liet horen, maar dat leverde nooit inhoudelijke wrevel op. We waren natuurlijk ook geen stel broekies. We gingen met enige bedachtzaamheid en respect voor de Kamer te werk. Van Mierlo zag ook wel in dat wanneer de kamerfractie de JD serieus neemt, het voor de jongeren heel aantrekkelijk is om met serieuze onderwerpen tevoorschijn te komen.

In het Europahuis in Valkenburg hebben we in 1984 een bijeenkomst gehad met geestverwanten uit heel Europa en daar heb ik bijzonder goede herinneringen aan. De ontmoeting met andere sociaal liberale bewegingen was erg indrukwekkend, want er was een enorme drive om aan een gemeenschappelijk Europa te werken. Daar kwam vanuit de jongeren een duidelijke steun voor. Dat vond ik een hoogtepunt naast de oprichting van de JD uiteraard. Dat was de kroon op ons werk en dat mag ik toch wel een beetje op mijn naam schrijven.

Veel contact met andere PJO's hadden we trouwens niet, want we moesten echt kei hard werken aan de opbouw van de JD. De JOVD vond ons destijds overbodig. We hebben wat stevige discussies gehad over onze oprichting. We zijn eigenlijk alleen maar bevestigd in het beeld dat de JD echt nodig was. Want het sociaal-liberale was bij de JOVD nauwelijks aanwezig. Melanie Schultz van Haegen zei laatst dat ze vond dat de VVD een heel hoog Wassenaar gehalte heeft. Dat vonden wij toen ook al.

Ik lees nog wel eens in de krant kleine berichten over de JD en dat zijn voor mij de enige herkenningspunten. Verdere ontmoetingen heb ik niet meer met oud JD'ers. Het beeld dat ik van de JD heb, is dat ze goed bezig zijn en behoorlijk wat leden hebben. De eerste duizend hebben we volgens mij al tijdens mijn voorzitterschap binnengehaald. Bij D66 congressen vlogen jongeren op onze stand af, omdat ze bij waren eindelijk een paar leeftijdsgenoten tegen het lijf te lopen.

Toen mijn voorzitterschap erop zat, was het werk voor mij gedaan en heb me toen zeker niet meer bemoeid met de JD. Ik ben geen type die over zijn graf heen regeert. Ik had genoeg vertrouwen in die mensen. Ik had een ander pad te gaan in het leven en misschien ben ik toch niet zo een politiek dier.

Dieptepunten waren er eigenlijk niet, hooguit voor dat ik niet voor de kamerpositie ging die mij werd aangeboden door D66. Men had binnen de JD heel graag de traditie in gang gezet van 'wij leveren kandidaten voor de Tweede Kamer', maar ik had het op mijn werk prima naar mijn zin. Ik werkte toen voor het ministerie van Algemene Zaken en later ben ik bij verschillende consultants terecht gekomen. Daar was ik erg gelukkig mee en kwam ik ook aan mijn politieke trekken. Ik vond de baan als kamerlid voor mijn gezin een te grote belasting. Mijn kinderen wonen inmiddels niet meer thuis en een tijdje ministerschap zou ik nu wel leuk vinden.

Ik ben heel duidelijk een sociaal-liberaal als je een sticker op me wilt plakken. Ik heb helemaal niets met het right-wing clubje van de VVD. Ik heb veel meer met de nieuwe garde, Hans Dijkstal bijvoorbeeld. Die vertegenwoordigt veel meer het sociaal liberale gedachtegoed dat mij aanspreekt. Ik stem overigens nog steeds op D66. Ik heb in het verleden hierover getwijfeld, maar uiteindelijk blijf ik ze trouw. Het is tot mijn spijt dat D66 niet de winst weet vast te houden. Ik zelf ben voorstander van een tweepartijstelsel in Nederland. Ik denk dat we daar nu wel klaar voor zijn. Ik geloof dat het lijden waaronder D66 gebukt gaat het feit is dat er steeds leiders naar voren worden geschoven die nauwelijks populistische trekjes hebben. We zijn doordacht en weloverwogen, goed doorvrocht, we hebben dossierkennis en we moeten vooral genuanceerd overkomen en dat is niet aantrekkelijk. Zelfs voor serieuze kranten valt dat niet te verkopen. One-liners en kort door de bocht redeneren is gewenst.

Misschien is het goed voor de JD, om in de toekomst na te denken over hoe leden actiever kunnen worden gemaakt en hoe er meer leden geworven kunnen worden. Want de JD heeft nu 1850 leden en in mijn tijd waren het er al 1000. Meer campagne voeren om zo naamsbekendheid te krijgen. De JD moet zorgen voor een diepe worteling in de jongerensamenleving. Als er ieder jaar een EO jongerendag plaatsvindt, waarbij de ArenA overloopt met jongeren, dan moet het toch mogelijk zijn om met muziek en dans een sociaal liberale jongerendag te organiseren?"

Interview afgenomen door Bastian Lozar

DEMO JD~CONGRES

1e ALV Jonge Democraten: 3 MAART AMSTERDAM

ZATERDAG **3 maart** DOEN WE HET ALLEMAAL VOOR HET EERST DE JONGE DEMOCRATEN CONGRESSEREN. FORMEEL NOG EEN ALGEMENE JONGEREN VERGADERING ONDER AUSPICIËN VAN HET JongerenActiveringsCentrum, IN FEITE ONZE OPRICHTINGS ALV. STAAN WE SINDS 21 JANUARI IN DE STARTBLOKKEN, IN **eik en linde** KAN HET STARTSCHOT GEGEVEN WORDEN. MAAR DAT NIET ALLEEN. DEZE DEMO IS VOOR EEN BELANGRIJK DEEL GEWIJD AAN HET OPRICHTINGS CONGRES. EEN UITPUTTENDE VOORBEREIDING OVER DE PAGINAS 17 t/m 33 TER INLEIDING!

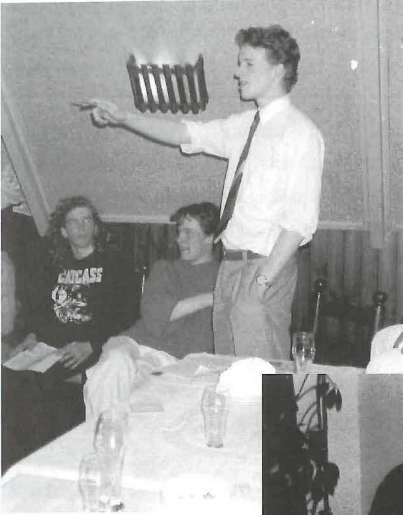
Na een periode van ruim drie jaar kan het dan toch eindelijk gebeuren: de Democraten krijgen een eigen, zelfstandige jongerenorganisatie. Prakties alle inspanningen van het vorige en het huidige JOAC bestuur zijn hierop gericht geweest. Vanaf het oprichtingscongres zullen we met z'n allen onze plannen en tot nu toe wensen gestalte moeten geven. Dat zal geen eenvoudige opgave zijn. Opbouwen vanaf de fundering, met te weinig stenen, te weinig cement, nouwelijkskrulwagens en een chronies gebrek aan menskracht. We mogen inmiddels toch wel stellen ➤

17

De affiche voor de eerste ALV in 1984.

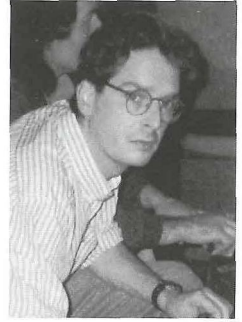
Laurens Jan
Brinkhorst op een
congres in 1987

Hein Jaarsma: “De JD is niet onafhankelijk van D66.”

Hein Jaarsma is degene die de meeste tijd tussen zijn twee bestuursperiodes heeft zitten. In 1984 werd hij Algemeen Secretaris in het oprichtingsbestuur en in 1989 was hij nog een halfjaar Internationaal Secretaris ad interim. “En ik heb nog tot 1993 congressen bezocht van de JD.”

“Binnen D66 is lange tijd verzet geweest tegen een aparte jongerenorganisatie. Er waren wel initiatieven, waarbij jongeren met elkaar politiek bedreven, maar die ontstegen nooit het niveau van een werkgroep. Het Jongeren Activerings Centrum (JOAC), dat gezien wordt als de voorloper van de Jonge Democraten, was zo’n voorbeeld. Er werd met name inhoudelijk gediscussieerd maar van een jongerenorganisatie had het natuurlijk niets. Bij de JD wilden we ook die sfeer en daadkracht creëren die bij een PJO hoort. Dat leidde in maart 1984 tot het oprichtingscongres.

Daar werd Paul Hulst als voorzitter gekozen. Hij was, van ons groepje dat bij de oprichting betrokken was, degene met de meeste levenservaring. Het was dus logisch dat hij voorzitter werd. Toen hij na een halfjaar aangaf niet door te willen, was ik de meest aangewezen persoon om de taak van Paul over te nemen. Dat had met name te maken met organisatievaardigheden die ik bezat en het hebben van gevoel voor politiek en publiciteit. Het was ook zo dat anderen binnen die groep zich wilden richten op hun eigen portefeuille en ik was degene die de lijnen aan elkaar knoopte.

Ik moet trouwens een groot misverstand uit de wereld helpen. We hebben bij de oprichting nooit de intentie gehad om de JD als onafhankelijk neer te zetten. De JOVD presenteerde zich destijds als onafhankelijk van de VVD en daar moesten we altijd hartelijk om lachen. Wie ons als onafhankelijk neerzette kreeg ook een figuurlijke tik op de vingers. Want we waren en zijn nog steeds niet onafhankelijk. We krijgen subsidie en ook qua gedachtegoed link je jezelf aan D66. We zijn wel zelfstandig en zo hebben we onszelf in die tijd ook geprofileerd. Dat onafhankelijke is iets van de laatste tijd.

De persberichten die we uitbrachten waren vaak erg brutaal en vlerkerig. We zetten dat erg aan richting D66, alhoewel we dat ook doseerden. Maar je weet dat je vooral in de media komt door af te geven op je moederpartij, dus je zou ook dom zijn om daar geen gebruik van te maken. Aan de andere kant ben je allemaal D66-sympatisant en moet je je kritiek ook niet overdrijven. In campagnetijd bleven de rijen echt gesloten. Dan hadden we helemaal geen kritiek op D66, met als nadeel dat we dan zelf ook niet in de pers kwamen. Dat namen we dan voor lief.

We zaten in een periode dat het met D66 nogal beroerd ging. In de peilingen stonden we op nul zetels en het zag er slecht uit. Daarentegen was de JD springlevend en daar hebben we gebruik van gemaakt. Wij gingen de goede kant op, terwijl D66 de weg kwijt was. Dat werd althans in de media zo afgeschilderd. Leden hadden nog wel hoop en de organisatie stond.

Binnen D66 waren ze erg trots op de JD, dat heb ik ook wel van bestuursleden gehoord destijds. Er was een club jonge mensen was die er echt voor ging.

Op een gegeven moment begon er zich binnen het Landelijk Bestuur een aantal mensen te roeren. Er was een conflict over hoe de communicatie en de besluitvorming op het congres moest verlopen. Dat was tot dan toe eenzijdig en die groep wilde dat veranderen. Uiteindelijk is daar binnen het bestuur een compromis uitgekomen, waar een gedeelte van de groep het niet mee eens was.

Op het najaarscongres van 1986 is er een Motie van Wantrouwen ingediend tegen het hele bestuur, met uitzondering van de Secretaris Pers en Promotie en de Secretaris Politiek, die inmiddels aardig dissident geworden waren. Die motie had als reden dat we bierviltjes hadden laten drukken met daarop de tekst: "Voor elk wat pils." De indieners vonden dat we ons zo niet als serieuze organisatie lieten zien. Terwijl het overgrote deel van het foldermateriaal dat we produceerden inhoudelijk van aard was en wij vonden dat je moest laten weten dat er ook gezelligheid was binnen de JD. Het is tenslotte een heel andere jongerencultuur dan de cultuur die je in de gemiddelde disco tegenkomt.

Nadat die motie was aangenomen, is het nieuwe bestuur onder leiding van Steven Pieters aan de slag gegaan en al snel kwamen ze erachter dat je op die serieuze manier geen leden kunt werven. Dat kon op onze manier wel, en in het eerste halfjaar is de hele vereniging, ook het ledental gestagneerd. Ze hebben feitelijk een beetje lopen klootviolen. Daarna is ook het nieuwe bestuur op de populaire toer gegaan door bijvoorbeeld folders te drukken waarop een bestuurslid stond, met een glas bier in zijn hand, met als kop: "Politiek met een pilsje." Ze gaven dus impliciet toe dat 'die oude knakkers misschien toch wel gelijk hadden.' Eigenlijk was het dus een ordinaire machtsstrijd op dat congres.

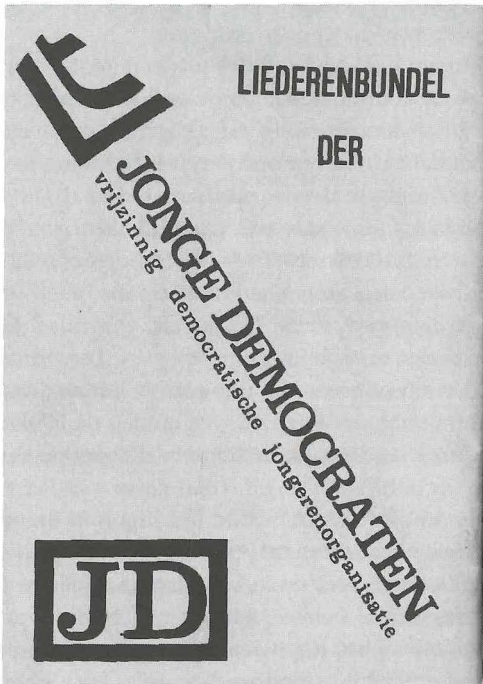
Daarna ben ik overigens nog wel actief gebleven. Ik hield mij verre van het Landelijk Bestuur, maar ben bijvoorbeeld heel actief geweest binnen het Internationaal Secretariaat (INSEC). Daar zat ik met mensen wiens zienswijze ik kon delen en dat was heel leuk. Ik wilde het nieuwe bestuur ook niet meer voor de voeten gaan lopen, het congres had besloten.

Ik ben later zelfs nog een keer ad interim Internationaal Secretaris geweest in het bestuur van Erik Hordijk. Er was wederom een conflict en men zocht naar iemand die dat zolang kon opvullen. Dat heb ik toen gedaan, alhoewel mijn opvolger de internationale contacten, die langlopend zijn, al deed. Ik hield me bezig met organisatorische zaken.

Ik heb nog tot in 1993 congressen bijgewoond en heb de Reünistenvereniging opgezet. Voor D66 ben ik wethouder geworden in de Rivierenbuurt in Amsterdam. Als je dat doet, wordt je een politicus die al vroeg financieel afhankelijk is van de politiek, en dat zijn doorgaans niet de beste politici. Zo'n politicus wilde ik in ieder geval niet worden. Ik kom bijna alleen nog op congressen van D66. Maar binnen de JD ben ik in die tijd echt iemand geweest die heel lang bleef plakken."

Interview afgenomen door Reinout de Vries

Een biervilt om leden te werven.

Ook de JD was in het bezit van een heuse liederenbundel.

Een nostalgische stemkaart van vroeger.

De tweede periode 1986 - 1998

Interviews met:

Hans van Mierlo

Steven Pieters

Erik Hordijk

Roel van der Poort

Mark van Barschot

Ruud van den Brink

Henriëtte de Vos

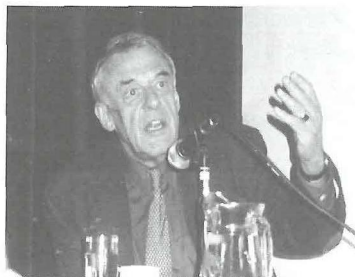
Dennis Hesseling

Wim Rampen

Hans van Mierlo: “De JD was soms erg lastig voor D66’ers.”

Tijdens de twintigjarige geschiedenis van de Jonge Democraten was Hans van Mierlo maar liefst twaalf jaar lang partijleider van D66. Hij heeft een flink gedeelte van de geschiedenis van de JD meegemaakt. De visie op de JD van de bekendste oprichter van D66.

Het is 1984 als D66 haar eigen jongerenorganisatie krijgt. Echter, tegen de wil in van oprichter Hans van Mierlo. „Een eigen vereniging was onderdeel van het establishment-denken. Ieder een eigen club. Een hele tijd lang zeiden we: ‘Als u een jongerenclub moet hebben, dan moet u bij ons zijn. Als u wilt weten wat de jongeren vinden krijgt u van ons een antwoord. We waren al een jongerenclub.’”

Een ander bezwaar lag in het feit dat de jongerenorganisatie van de VVD, de JOVD, voor de helft uit leden van D66 bestond. „Ga je dan een beweging ophangen aan de VVD? Krijg je het omgekeerde: een jongerenclub die bij een andere partij hoort. Dat moesten we ook niet hebben.”

Van Mierlo zal echter later bijdraaien. In 1986 houdt hij op een congres van de JD een speech waarin hij de beweging omarmt. „Het was een ideologisch verzet tegen denken in jongeren en in ouderen; iedereen is jong en iedereen is oud. Het was een opleving, in moderne zin, van subcultuurdenken. Die ontstonden toen bij de vleet. Het was daarom ook een beetje kunstmatig om te blijven zeggen dat D66 al een jongerenbeweging was. Ik denk ook dat het subgroepelement groter is dan een partijrichting. Binnen een grotere groep een kleinere groep vormen. Toen was zo’n beweging wel logisch.”

Het standpunt van de partij werd overigens niet alleen door Van Mierlo bepaald. In 1979 had toenmalig partijleider Jan Terlouw ook al gepleit voor een jongerenafdeling. „Er waren ook verscheidene bestuursleden die het wel wilden. Het heeft toch lang geduurd voor er eenmaal een jongerenorganisatie was. Ja, Jan Terlouw was er heel erg voor, maar dat hoort bij Jan.” Lachend: „Die schrijft ook jongensboeken.”

De onafhankelijke positie van de JD leverde soms nog wel eens problemen op. Problemen die zich volgens Van Mierlo voornamelijk in de ogen van de media voordeden. „Dan had de JD een uitspraak gedaan die heel erg afweek van D66, maar ze waren toch onafhankelijk. Als er bijvoorbeeld gezegd werd dat de fractie te rechts was, dan vonden wij dat niet erg. Maar de PvdA, VVD en de media maakten er wel een punt van. De media zeiden dan dat er een breuk in de partij was. En wij maar zeggen dat de JD een onafhankelijke organisatie was.”

Bijkomend probleem daarbij was de timing. Van Mierlo wil echter niet zeggen om wat voor onderwerpen het dan ging. „De JD had vroeger een behoorlijk ontwikkeld talent om met dingen te komen op een ogenblik dat je het absoluut niet kon gebruiken. Dat is

aangeboren. Ik had het idee dat andere jongerenpartijen veel politieker waren. De Jonge Socialisten houden bijvoorbeeld veel meer het belang van de moederpartij in het achterhoofd.

Op spetterende momenten konden de Jonge Democraten ineens uithalen met iets waarvan ik had 'Nou, daar zaten we echt niet op te wachten'. Uitspraken sneden vaak geen hout, hadden vaak de uitstraling van een losse flodder. Daar moesten ook JD'ers vaak hartelijk om lachen. Tegenwoordig zijn de JD volgens mij veel meer uitgekristalliseerd, politieker geworden. De JD is vooral doordachter geworden door de jaren heen."

Geconfronteerd met de speech die hij hield op een JD-congres in 1986, waarin hij de jongerenorganisatie waar hij vroeger tegen was, omarmt, blijkt hij nog steeds achter zijn standpunten over het belang van een jongerenorganisatie te staan. Vooral waar het de toekomstige maatschappij betreft. „Belangrijk daarbij is de ontwikkeling van de tienereconomie geweest, sinds de jaren zestig. Daar wordt nog wel eens wat smalend over gedaan. Je hebt de formele democratie, waar bijvoorbeeld de verhouding tussen regering en de Tweede Kamer in is geregeld. Maar er is ook de materiele democratie, onderwerpen die over het leven gaan. Informatie en dingen die eerst voor de elite waren, werden vanaf midden jaren zestig meer en meer voor de massa. Je had gelijkheid op democratisch niveau, en toen ook gelijkheid op materieel niveau. Ook voor de jongeren."

De JD zal een aantal jaar na de oprichting een belangrijke rol gaan vervullen in de aanloop naar het vormen van een Paars kabinet. Samen met de JOVD en de JS wordt er gewerkt aan het Paars Jongerenakkoord. Vooral het besef dat er geregeerd kon worden zonder het CDA was nieuw. „Beschouw de Nederlandse politiek als een typisch Nederlands huiskamer waar een driezitter in het midden staat, ARP, CHU en KVP en later CDA. Rechts heb je een fauteuil en links ook. Wat je ook deed in Nederland, die driezitter zat altijd in de regering. En die maakte ook uit of er een linkse of rechtse partij bij kwam. Maar D66 bracht links en rechts samen in één partij. Eigenlijk was D66 als partij al de eerste manifestatie van Paars."

Zo ook de JD, die in 1989 het Paarse Jongerenakkoord sloten met de JOVD en JS. Van Mierlo was ook betrokken bij dat akkoord, dat een aanloop was van paars denken. „De geest rijp maken voor de gedachte: 'Wat is het voor flauwekul om te denken dat we niet zonder het CDA konden regeren?'"

Volgens Van Mierlo zijn partijen pas sinds het ontstaan van Paars-I echt gelijkwaardig, omdat het CDA toen niet meer in het centrum van de macht zat. „Vanaf dat moment, en ook nu, vindt iedereen het doodnormaal dat er met of zonder het CDA wordt geregeerd. Net zoals dat er met de VVD en PvdA geregeerd kan worden. Alles kan. Dat is op zichzelf al grote winst."

Door haar onafhankelijkheid heeft de JD geen formele invloed op D66. De vraag rijst dan ook of de JD wél die invloed zouden moeten krijgen, of dat een positie als scholingsinstituut belangrijker is. „Je ziet toch heel vaak dat mensen die actief zijn geweest binnen de JD, later bij D66 terechtkomen. Ze sluizen door naar posities binnen de

partij. De JD is een school. Maar minstens zo belangrijk als het kanaal van de burgerij naar de politiek is de schakel tussen de burgerij en de maatschappij. Ik stel me voor dat de jongeren in de JD praten en discussiëren en dat zij van daaruit ook politieke bewustheid brengen naar de maatschappij.”

De JD is een vormingsplaats voor jonge politici. „Naar de maatschappij toe is het echter ook een vormingsplaats. Er straalt iets uit van iemand die in een politieke jongerenbeweging zit. Dat is hij namelijk niet alleen op een zaterdagmiddag. Dat is hij ook bijvoorbeeld in gesprekken met vrienden, op het dispuut, of op het werk. In die zin is een jongerenorganisatie zeer belangrijk.

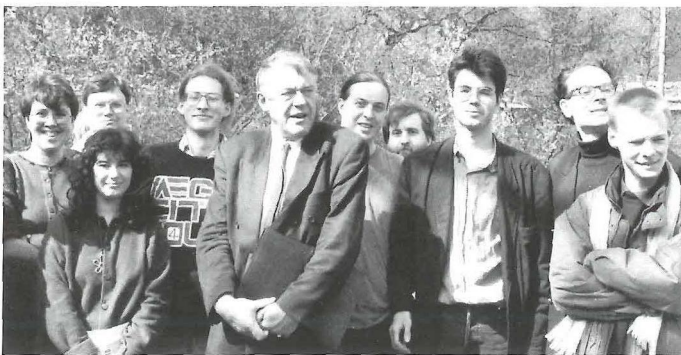
Opvallend aan de JD is dat ze, ondanks haar onafhankelijkheid, uit dezelfde bron drinkt als D66. Het vrijzinnige sociaal-liberale gedachtegoed. Dat gaat over partijen heen. De JD is onafhankelijk, geen beweging van D66. Juist daarom is het zo interessant dat die twee toch dezelfde karaktertrekken hebben, zonder dat dat op een of andere manier georganiseerd is. Maar het valt ook niet te ontkennen dat de JD een zekere invloedsfactor is.”

Voor de komende twintig jaar heeft Van Mierlo een duidelijk advies. „Doorgaan. Gewoon doorgaan. Het hoeft niet allemaal anders. De jongerenorganisaties zijn op dit moment functioneler dan ooit omdat de ouderen met hun handen in het haar zitten. Want niemand weet hoe het moet op dit moment. Kijk naar de VN nu, of onze eigen nationale problemen.

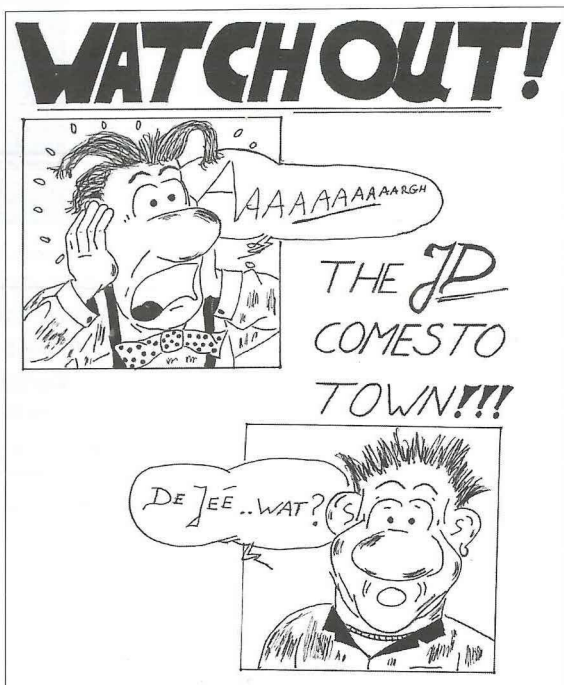
Jongeren weten dat natuurlijk net zo min als de ouderen. Maar ze hebben een andere visie. Ze hebben, zonder het zelf te weten, een intuïtie die over tien jaar een maatschappelijk gegeven is. Ze zijn meer aangesloten op dat wat worden gaat. Als je een vermoeden wilt hebben van de toekomst dan moet je goed luisteren naar wat de jongeren te zeggen hebben.”

Interview afgenomen door Reinout de Vries en Philippus Zandstra

Hans van Mierlo was vaak te gast bij JD-congressen, zo ook in 1994.

Een strip uit 1990

Een ledenwervingskaart van de JD-afdeling Drenthe

HALLO!

Ben jij: - Jong
- Dynamisch Lees dan verder
- Democratisch

De JD is een dynamische politieke jongerenorganisatie die dicht bij D66 staat.
De JD heeft ook in Drenthe een groot aantal leden, maar nooit genoeg om al die JD activiteiten nog interessanter en gezelliger te maken.
Als jij de JD ook ziet zitten, geef je dan op als lid of vraag **GRATIS** informatie aan bij:

JDDrenthe
Jan Sluiterstraat 25
7944 CW Meppel

Jonge Democraten
Bezuidenhoutseweg 195
2594 AJ Den Haag

De beller is sneller
05220 - 61605 070 - 858109

JD

Drenthe

JONGE DEMOCRATEN
Vrijzinnig Democratische Jongerenorganisatie

Steven Pieters: “Wij hebben de ‘Groningse Coup’ gepleegd.”

Het voorzitterschap van Steven Pieters was een chaotische periode. De wisseling van de wacht ging niet zonder slag of stoot. Hij heeft geen spijt van de dingen die hij heeft gedaan en is nog steeds een ovetuigd sociaal-liberaal.

“Wij waren het bestuur van de ‘Groningse coup’. Hein Jaarsma trad af bij het congres en er waren drie kandidaten, waaronder ik er een was. Tegen mij had het zittende bestuur zoveel bezwaar dat ze zeiden dat wanneer ik gekozen zou worden, zij zouden aftreden. Ik heb me kandidaat gesteld voor het voorzitterschap, omdat ik van mening was dat het beter kon; regio’s moesten ontwikkeld en ondersteund worden om de vereniging groot te maken. Het ging om kwantitatieve groei versus kwalitatieve groei. De vereniging moest vanaf de basis worden opgebouwd rondom de leden en dat moest niet gearachuteerd worden vanuit Den Haag.

De meerderheid van het Landelijk Bestuur kwam uit Rotterdam, maar dit incident gaat door het leven als de ‘Groningse coup’.

Het bestuur onder Jaarsma heeft vooral de ledengroei van de vereniging in gang gezet. Dat was nodig omdat we anders niet in aanmerking kwamen voor subsidie. We hadden 1000 leden nodig en dat is het bestuur onder Jaarsma gelukt. Maar tegelijkertijd moest je dan ook gaan nadenken wat je inhoudelijk wilde gaan doen met de JD en dat deden zij in mijn ogen onvoldoende. Er was niet genoeg kwaliteit en er is een verenigingscultuur ontstaan die ik ongezond vond. Het toenmalige Landelijk Bestuur eiste een soort van ijzeren loyaliteit, je moest bijna continu voor de JD beschikbaar zijn en dat kan niet als mensen studeren of werken. Het bestuur was zo gericht op het binnenhalen van nieuwe leden en het maakte ze niet uit op welke manier dat gebeurde. In de beginperiode van de JD was er een heel sterk Landelijk Bestuur en waren er nauwelijks regio’s. Als regiovoorzitter van Groningen maakte ik me daar met anderen zorgen over. Met vele anderen, uit het hele land, hebben we toen geprobeerd de JD te veranderen.

Ik heb geen spijt van mijn kandidatuur, maar voor iedere vereniging is een dusdanige abrupte wisseling van de wacht slecht. Er gaat zoveel kennis en ervaring in een keer verloren en heeft de vereniging heel veel tijd gekost. Met Hein Jaarsma heb ik trouwens altijd goed contact gehad. We wilden dit graag voorkomen, maar er waren gewoon te veel principiële meningsverschillen, waardoor beide kanten verhardden in hun opvattingen.

In mijn studententijd werd ik lid van D66. Er was toen helemaal niets voor jongeren. Een goede vriend van mij die bij het JOAC betrokken was, stelde voor om een regio van de JD op te zetten. Hij vroeg aan mij of ik voorzitter wilde worden en ik zag dat wel zitten. We hadden in het begin anderhalve man en een paardenkop, maar we waren ervan overtuigd dat het mogelijk moest zijn om in een studentenstad als Groningen snel een afdeling op te laten bloeien.

Hein en zijn club hebben als een gek leden zitten werven en zijn dus verantwoordelijk voor de kwantitatieve groei. Mijn bestuur richtte zich meer op de inhoud en op het oprichten van de verschillende regio's. Er is dus een omslag gemaakt. Ik vind het pretentius om te zeggen dat mijn bestuur voor de kwaliteit heeft gezorgd. Wij vonden dat er minder uit Den Haag moest gedictieerd worden, maar meer uit de rest van het land.

Als mooiste herinnering uit mijn JD tijd bewaar ik het gesprek met Hans van Mierlo, die destijds partijleider van D66 was. Hans vroeg of ik eens met de voorzitters van de JS en de JOVD wilde gaan praten om naar onderlinge overeenkomsten te zoeken. Het Des Indesoverleg sleepte toen al jaren voort, waarbij D66 als bindmiddel fungeerden tussen – wat toen nog als twee uitersten werd gezien – de socialisten en de liberalen. Hans wilde bij de jongeren beginnen om te kijken wat ons inhoudelijk bindt. Dat vond ik een hele leuke opdracht. Niet wetende wat er uit voort zou komen. Uiteindelijk hebben de voorzitters van de JS, de JOVD en de JD gewerkt aan het Paarse Regeerakkoord. Ik heb dat in gang gezet en Erik Hordijk en Roel van der Poort zijn daarmee door gegaan. Mark van Barschot heeft de klus uiteindelijk afgemaakt. Het Paarse Regeerakkoord van de jongerenorganisaties zie ik toch wel als een historische ontwikkeling. Het heeft het politieke landschap in Nederland in zekere zin veranderd, maar dat hierdoor het Paarse kabinet is gekomen wil ik ook weer niet beweren. Het heeft bijgedragen aan een mentaliteitsverandering.

De leden van de JD zijn betrokken en gepassioneerd, maar ik plaats ook kanttekeningen. De JD heeft soms last van haar wandelgangen. Door het verspreiden van allerlei geruchten kan een vereniging behoorlijk uit z'n normale doen raken en dat is niet goed. Zo weet ik nog dat er een terugbetalingskwestie speelde met een landelijk bestuurslid. Hij had te veel geld ontvangen en was heel laks met het terugbetalen ervan. Op gegeven moment had het bestuur zelfs een rechtszaak tegen die persoon aangespannen. Dit soort dingen kan gebeuren, maar als de wandelgangen het verhaal niet zo hadden opgeblazen, was het waarschijnlijk niet tot zo'n vervelend conflict uitgegroeid. Daar moet je als gehele vereniging erg alert op zijn.

Ik werk nu als milieujurist bij de commissie voor de milieueffectrapportage en geef begeleiding aan projectgroepen. Daarnaast ben ik buitengewoon raadslid voor D66 bij de gemeente Amersfoort. De overheid heeft me altijd aangetrokken als werkgever. Ik zit heel dicht tegen de politieke besluitvorming aan en dat heeft zeker te maken met mijn politiek verleden. Nu kom ik veel 'procedurezeurders' tegen waaraan ik me soms stoort, maar gelukkig heb ik daar al mee kunnen oefenen in mijn JD tijd.

Voor de toekomst hoop ik dat de JD haar doelstellingen blijft nastreven. Zorg ervoor dat er voor jongeren een mogelijkheid is om op een leuke manier kennis te maken met politiek. Zorg voor een ontspannen sfeer, maar wees wel serieus als het om inhoudelijke discussies gaat. Het feit dat politieke partijen weinig mensen trekken, betekent dat je goed aan je marketing moet werken. Het kan nooit kwaad als mensen – desnoods al op de middelbare school – beginnen na te denken over politieke vraagstukken. Als je politieke problemen echt wilt begrijpen, moet je de tijd nemen en ik ben van mening dat het ook nog eens een leuke hobby is."

Interview afgenomen door Bastian Lozar

Een DEMO uit de oude doos.

DEMO

Het officiële orgaan van de Jonge Democraten

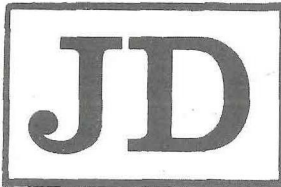

port betaald/ port payé Utrecht

**JD: Politiek en
gezelligheid** *pagina 3*

Hoofdartikel *pagina 5*
**De Britse
verkiezingen**

ALV-Verslag *pagina 21*

Jg.4; Nr. 5

Augustus 1987

Bezuidenhoutseweg 195, 2594 AJ Den Haag

Een stemkaart uit 1986

Ook als Jonge Democraat heb je een basis nodig...

JONGE DEMOCRATEN

"Love's great adventure's mine!"

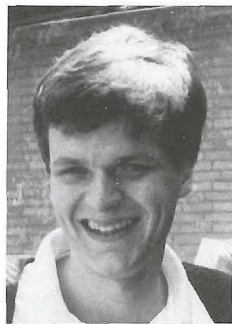
BASISCURSUS

vrijzinnig democratische jongerenorganisatie

Erik Hordijk: “Twee jaar voorzitter was wel genoeg.”

Erik Hordijk wilde na twee jaar voorzitterschap eigenlijk nog wel een jaartje doorgaan. Toen hij echter merkte dat Roel van der Poort ook wilde, hield hij een vreemde speech. Hij hield geen pleidooi voor zichzelf, maar raadde het congres aan op Roel van der Poort te stemmen.

“Ik was eigenlijk nog helemaal niet actief binnen de Jonge Democraten toen ik werd gevraagd om me kandidaat te stellen voor het Landelijk Bestuur. In 1984 had ik het Landelijk Actie Komitee Scholieren (LAKS) opgericht en daardoor kende ik mensen, die mij vroegen om Secretaris Scholing & Vorming te worden. Dat leek me leuk om te doen. Door het snelle vertrek van enkele bestuursleden behoorde ik al gauw tot één van de meer ervaren bestuursleden. Bij het vertrek van Steven Pieters lag een overstap naar het voorzitterschap daarmee al snel voor de hand. Daarnaast leek het me een goede gelegenheid en een nuttige ervaring voor de toekomst. Ik ben wel op de lijn doorgegaan die Steven had ingezet.

In tegenstelling tot de eerste jaren, toen Hein Jaarsma voorzitter was, lag het accent op het opvangen en betrekken van de leden bij de organisatie. In de beginjaren van Hein Jaarsma was hard gewerkt aan het werven van de benodigde 1000 leden. Dat aantal had je destijds nodig om in aanmerking te komen voor subsidie. In mijn bestuursperiode kwam er meer aandacht voor onder andere scholings- en vormingsactiviteiten, wat natuurlijk ook een beetje komt doordat ik als Secretaris Scholing & Vorming ben begonnen. Ook het fenomeen introweekend stamt uit die tijd. We hadden veel aandacht voor de kwaliteit van de organisatie. Dat betekende ook dat we meer aan regiovorming deden, want in de regio wordt een lid het eerste actief. Daarnaast kreeg in die tijd het vijfjarig lustrum veel aandacht. We brachten een weekend door in een kasteel in Heemskerk en hadden als thema *De Franse Revolutie*. Jan Terlouw is daar als spreker geweest.

In die tijd is begonnen met het overleg tussen JS, JD en JOVD om te komen tot een Paars Jongerenakkoord. Mijn voorganger had daar de eerste aanzet toe gegeven, en ik ben daar mee doorgegaan. Als jongere ben je onbevangen en ben je niet zo gebonden aan vaste instituten als de fractie. Daarom konden jongeren beter een eerste aanzet geven tot Paars dan de ‘echte’ partijen. We konden toen echt aan de maatschappij laten zien dat er meer mogelijkheden waren voor de vorming van een kabinet, dit keer zonder het CDA. Onze voortrekkersrol hierin was zeer belangrijk. Met name binnen de VVD werd er toen nog hartelijk gelachen om het idee van een Paars kabinet. Binnen D66 waren meer voorstanders te vinden. We hebben wel de partijen rijp gemaakt voor Paars.

Binnen de JD was er veel aandacht voor scholings- en vormingsactiviteiten en politieke discussie. Naast interne discussie en politieke besluitvorming op het congres, schreven we bijvoorbeeld opinieartikelen in landelijke dagbladen. Bij voorkeur over onderwerpen die te maken hadden met de grote maatschappelijke problemen. Minder

hielden wij ons bezig met het beïnvloeden van de standpunten van D66. We stonden los van die partij. We hebben een aantal opinieartikelen geschreven voor kranten, bijvoorbeeld over het basisinkomen. Daar had dan discussie over plaatsgevonden binnen de vereniging en daar hadden we een standpunt over geformuleerd. Maar dat ging echt over hoe wij vonden dat Nederland er in de toekomst uit moest zien, we hielden ons niet zo bezig met kortetermijnpolitiek.

Het ledental schommelde destijds tussen de 1200 en 2000 leden. Dat is licht gestegen tijdens de periode waarin ik voorzitter was. We hebben met name leden gekregen doordat we campagne voerden tijdens de introductieweken van het hoger onderwijs. We hadden een campagnebus om die markten langs te gaan. Daar hadden we een heel promotieteam voor samengesteld. Bovendien werven we leden door regionale activiteiten in de media aan te kondigen en via mond-tot-mondreclame. Leden nemen andere mensen mee naar een activiteit. Dat werkt het beste.

Toen mijn termijn van twee jaar erop zat, wilde ik me eigenlijk opnieuw kandideren, maar Roel van der Poort, waarmee ik toen in een bestuur zat, wilde ook voorzitter worden. Dat gaf in eerste instantie wel wat moeilijkheden, maar het gaat te ver om in termen van een 'conflict' te spreken. Leuk was het in ieder geval niet, dat mag duidelijk zijn.

Naarmate de tijd vorderde kreeg ik echter het idee, dat vijf jaar in het bestuur niet alleen voor mijzelf, maar ook voor de JD wel erg lang was. Ik had er al drie jaar in het bestuur opzitten. Steeds vaker kwam ik zaken tegen die ik al eerder had gezien. Op sommige posten had ik al drie mensen voorbij zien komen. Daarnaast kostte het ook erg veel tijd, ik kon toen beginnen met afstuderen, daar werd het ook wel eens tijd voor. Uiteindelijk heb ik besloten om tijdens de toelichting op mijn kandidatuur op het congres te vertellen dat ik niet beschikbaar was voor een volgende periode. Ik hield dus in feite een pleidooi voor Roel van der Poort. Hij is het uiteindelijk ook geworden. Achteraf ben ik blij dat het zo gelopen is, drie jaar in het bestuur, waarvan twee als voorzitter was een prima tijd.

Na de JD ben ik me met andere dingen bezig gaan houden. Ik ben afgestudeerd en aansluitend gaan werken. Binnen de JD ben ik nog enige tijd regionaal actief geweest in Rotterdam, waar ik ook bedrijfseconomie studeerde, maar nooit meer in een functie. Binnen D66 ben ik niet bestuurlijk actief geworden. Het valt me overigens op dat er binnen D66 weinig aan scouting gedaan wordt. Bij andere partijen als de VVD en het CDA zie je dat dat veel meer gebeurt. Je zou toch verwachten dat voor D66 de JD een uitgelezen mogelijkheid is om enthousiaste kademensen te werven. D66 laat hier kansen liggen. Zelf heb ik tot nu toe overigens nooit de behoefte gevoeld om een bestuursfunctie binnen D66 te vervullen, maar voor D66 zelf is dat wel degelijk een gemiste kans. Er loopt zoveel talent rond binnen de Jonge Democraten, daar zou een moederpartij zeker iets mee moeten doen. Het is al zo moeilijk mensen te vinden die bestuurlijk actief willen zijn."

Interview afgenomen door Reinout de Vries

Roel van der Poort: "De beste argumenten leiden tot de kern."

In de geschiedenis van de Jonge Democraten heeft er niemand zo lang achtereenvolgend in het Landelijk Bestuur gezeten als Roel van der Poort. Hij zat vier jaar lang in het LB, waarvan twee jaar als voorzitter. "Het was een van de mooiste periodes in mijn leven."

"Ik had al diverse functies gehad binnen het Landelijk Bestuur van de JD toen ik me in november 1989 als voorzitter kandideerde. Ik kandideerde me op dat moment als tegenkandidaat van Erik Hordijk, die al twee jaar voorzitter was. Hij wilde door, maar ik zag een aantal verbeterpunten binnen de organisatie en ik dacht dat ik die punten beter kon realiseren dan hij.

Op dat moment zag ik dat de JD onder Erik Hordijk veel in zichzelf gekeerd was. Ik zat zelf in dat bestuur als Secretaris Scholing & Vorming en later nog als Secretaris Organisatie, twee functies die natuurlijk ook naar binnen gericht waren. Ik vond dat Erik daar teveel in bleef hangen.

Dat ik mij kandideerde tegen Erik was natuurlijk niet leuk voor hem, maar we kregen daardoor geen ruzie. Het probleem was voor anderen groter dan voor ons. Erik heeft ook heel veel dingen goed gedaan voor de JD. Op het moment dat hij voorzitter werd, was hij de juiste persoon op de juiste plek. Hij was bedachtzaam, serieus, toegewijd en een noeste, zorgvuldige werker. Nadat het bestuur-Jaarsma weg was gestuurd en Steven Pieters er mee ophield, was er behoefte aan die stabiliteit. Daarna werd het tijd voor een ander persoon. Ik was toch iets vlotter en had iets meer dynamiek. Dat had de JD op dat moment nodig.

Ik heb overigens ook wel het idee dat ik die dingen die ik wilde bereiken, heb bereikt. Natuurlijk lukt niet alles, maar de vereniging is meer naar buiten getreden en dat was toch één van de speerpunten. Dat gebeurde onder anderen door ons meer op de inhoud te richten. Dat hele scholingstraject heeft namelijk alleen zin in combinatie met die inhoud.

We probeerden kritisch te zijn ten opzichte van D66. Daar konden we natuurlijk de pers mee halen, maar dat moet je ook niet te veel doen. Je voelt je toch verbonden met D66, dus je wilt die partij ook niet helemaal de grond inboren.

Wat wij deden was vooruit denken. We hebben in die jaren het Paars Jongerenakkoord tot stand gebracht, samen met JOVD en JS. Dat was eerder in gang gezet, en ik ben daarmee doorgegaan. Dat akkoord was de opzet naar de twee kabinetten-Kok. We lieten daarmee zien dat een kabinet zonder het CDA mogelijk was. Als de jongerenorganisaties het konden, moest het toch voor de moederpartijen ook niet zo veel problemen opleveren?

Daarnaast schreven we over verschillende onderwerpen boekjes. Zo paktten we het onderdeel democratische vernieuwing aan, maar heel anders dan D66 deed bij de oprichting in 1966. Wij keken naar bedrijfsdemocratisering en hoe je de sociale zekerheid op een andere manier kon inrichten. Dit zijn typische voorbeelden van vooruit

denken, dus niet puur kritiek leveren op je moederpartij. Het gaat erom, en daar is een jongerenorganisatie ook min of meer voor, dat je nadenkt over oplossingen in de toekomst.

Het bestuur was prettig om mee samen te werken, maar net zoals ieder bestuur, kende ook het onze zo zijn conflicten. Er waren wel eens problemen met de redactie van de DEMO, en toen ik me kandideerde tegenover Erik Hordijk kreeg je een beetje dat twee-kampen-idee. Met de ORGI, het kaderblad van de JD destijds, liep het een keer zo uit de hand dat het zelfs tot royement heeft geleid. Twee mensen werden verantwoordelijk gesteld voor het uitbrengen van een 'illegale' ORGI, zonder medeweten van het LB. Het ging voornamelijk over de discussie over wat nu onder vrijzinnig-democratisch moest worden verstaan. De verschillen met het sociaal-liberalisme werden verkend. Dat klinkt nu vrij theoretisch, maar dat was toen erg fundamenteel. Beide kregen toen een royementsprocedure aan hun broek. Uiteindelijk is één van hen geroyeerd.

Het aantal leden is tijdens mijn bestuursperiode redelijk constant gebleven. Wel was er voor mijn voorzitterschap een daling, vanwege het feit dat men toen contributie moest gaan betalen om als lid gekenmerkt te worden. Toen kwamen we uit op zo'n 1600 – 2000 leden. Dat steeg wellicht iets tijdens mijn voorzitterschap, maar ook niet zo denderend dat het me echt is bijgebleven. Overigens is dat wel iets waar ik van zeg: "Dat had beter gekund." Maar er kunnen altijd dingen beter, je moet niet de illusie hebben dat alles goed kan gaan. Over het algemeen ben ik tevreden, en daar gaat het om.

Ik had van te voren vast het idee om de twee jaar vol te maken die er voor de voorzittersperiode stonden. Dat heb ik ook gedaan, en toen kwam Mark van Barschot. We hebben samen wel veel opgetrokken destijds en hij nam het van me over. Hij was heel erg actiegericht, en wilde echt het verschil maken. Dat was denk ik ook een beetje zijn probleem. D66'ers en ook JD'ers zijn niet dat soort mensen. Daar liep hij tegenaan en hij is dan ook vrij snel weggestuurd. Hij kreeg de rest van zijn bestuur niet mee met zijn acties, maar hij was een erg scherp denker en goed debatteerder.

Na mijn aftreden ben ik zelf nog wel actief geweest binnen M50, wat tegenwoordig het IPP heet, een samenwerkingsorgaan voor PJO's. Met de jeugd gingen we dan verschillende dingen doen, zoals jeugdgemeenteraden naspelen. Ik ben daar nog twee jaar lang voorzitter geweest namens alle politieke jongerenorganisaties. Verder ben ik binnen D66 nog actief geweest, met name op het opleidingscentrum en bij de debatclub. Want dat is toch waar mijn achtergrond ligt, bij het scholingstraject. Als je de beste argumenten naar boven brengt, kom je bij de kern. En af en toe geef ik nog wel eens een training, maar dat is niet vaker dan een paar keer per jaar.

Als ik nu terugkijk naar die bestuursperiode ben ik toch wel heel tevreden. Er zijn, zoals gezegd, altijd dingen die beter konden, maar ik heb een geweldige tijd gehad. Ik heb ontzettend veel geleerd, was er meer dan veertig uur per week mee bezig, maar het was echt heel leuk. Ik durf nu wel te zeggen dat het een van de mooiste periodes uit mijn leven is geweest."

Interview afgenomen door Reinout de Vries

Onderwijsdemonstratie, 1987

Onderwijsdemonstratie, 1999

ALV 16 (Elst, 1990)

Zedenwetgeving

Constaterende

- dat het CDA ongehinderd doorgaat middels wet- en regelgeving eigen normen en waarden dwingend aan anderen op te leggen.

voorts constaterende

- dat hierdoor sinds kort spontane uitingen van genegenheid tussen jongeren boven en beneden de leeftijdsgrens van zestien tot de misdrijven gerekend dient te worden,

overwegende

- dat de JD zich richt op jongeren van twaalf tot en met dertig jaar en de kans op misdrijven daarom niet uitgesloten moet worden geacht,

voorts overwegende

- dat elke Nederlander de taak heeft het plegen van misdrijven te voorkomen,

concludeert

- dat krachtig optreden gewenst is teneinde de goede naam van onze vereniging niet door criminele activiteiten te laten bezoedelen,

spreekt uit

- dat leden onder de zestien tijdens congressen kader- en introductieweeken-den voortaan gescheiden van de oudere leden dienen te zitten en slapen,

roept

- alle andere politieke jongerenorganisaties op dit voorbeeld te volgen,
- en gaat over tot de orde van de dag
-

ALV 16 (Elst, 1990)

JOVD

Constaterende dat

- blijktens het in de begroting genoemde ledental de Jongeren Organisatie voor Vrijheid en Democratie (JOVD) zich momenteel in een diep dal bevindt,

overwegende dat

- hierdoor de politieke scholing en vorming van grote groepen jongeren ter rechterzijde van de JD ernstig in gevaar komt, voorts constaterende dat de JOVD zelf meent de oplossing te moeten zoeken in het publiceren van foto's van JD-prominenten op de omslag van haar wervingsmateriaal,

spreekt uit dat

- in het kader van de politieke scholing en vorming van alle jongeren hulp aan de noodlijdende JOVD dringend gewenst is,

draagt het landelijk bestuur op

- desgevraagd foto-, film- en videomateriaal van overige JD-prominenten aan de JOVD ter beschikking te stellen,
- en gaat over tot de orde van de dag.

Mark van Barschot: “De JD moet een infrastructuur scheppen.”

Mark van Barschot heeft tijdens zijn voorzitterschap de nodige hoogte- en dieptepunten meegemaakt. Hoogtepunt was het bereiken van een Paars Jongerenakkoord, dieptepunt was het uitbreken van de oorlog in Joegoslavië.

“Ik ben opgeroep in een politiek bewust gezin. ‘s Avonds aan tafel werd er vaak over politiek gepraat en ik vond dat zeer boeiend. Toen ik op de middelbare school zat, las ik in de krant dat er een bijeenkomst zou zijn in de bibliotheek van Den Bosch, waarbij veel politieke jongerenorganisaties zich zouden presenteren. Daar ben ik door Gaston Siegelaer overgehaald om lid te worden van de JD. Het scholings- en vormingstraject sprak me erg aan en ook het pragmatisme vond ik interessant. Voordat ik het wist was ik binnen de JD actief.

Nadat ik een tijdje actief was voor de JD, vormde ik met een paar anderen een groep die vond dat het beter kon en beter moest bij de JD. Daarbinnen was ik degene die voorzitter wilde worden. Ik vervulde destijds de post Secretaris Organisatie ad interim en later werd ik Secretaris PR. Ik wilde al eerder het bestuur in, maar omdat een zittende bestuurder in de regel meer kans heeft om hergekozen te worden heb ik even gewacht met mijn kandidatuur. Ik studeerde in die tijd Politicologie in Amsterdam, maar ik was 20 tot 25 uur per week met de JD bezig. Dat vond ik veel interessanter en leerzamer dan die studie.

Ik vond het heel belangrijk dat het Paars Jongerenakkoord tot stand werd gebracht en Roel van der Poort deed naar mijn mening te weinig om met de JS en de JOVD het akkoord sluitend te maken. Met de steun van het bestuur heb ik me bij het najaarscongres van 1991 als tegenkandidaat gepresenteerd. Dat ging gepaard met veel geharrewar en uiteindelijk heb ik Roel verslagen bij de verkiezingen.

Het jongerenakkoord zie ik duidelijk als hoogtepunt van mijn voorzitterschap. Het was hoofdzaak één, twee en drie. De grootste kritiek op de samenwerking tussen links en rechts lag in het feit dat men dacht dat een kabinet zonder het CDA niet zou kunnen. Wij hebben met dit akkoord laten zien dat het wel degelijk kon.

Het contact met de JS en de JOVD was zeer intensief. Toen ik aantrad als voorzitter waren er nog wat strubbelingen over het akkoord. We liepen niet vast op inhoudelijke dingen, maar meer op procedurele dingetjes, waarvoor we een oplossing moesten vinden. Het akkoord diende eigenlijk als publiciteitsstunt. Het ging er niet om hoe, maar dát het akkoord moest komen.

Er was ook een discussie gaande over de rol van de JD. Ben je een politieke vormings- en scholingsorganisatie of ben je een politieke club die invloed wil hebben? Ik was voorstander van het eerste. Ik vind dat de JD een organisatie is die als doel heeft jongeren de kans te geven om zich politiek te oriënteren en te scholen en te vormen.

Een inhoudelijk dieptepunt van mijn voorzitterschap vond ik de kwestie Joegoslavië. Tijdens een buitenlandexcursie zijn we met een bus vol JD'ers naar Slovenië geweest.

De toenmalige internationaal secretaris is van Sloveense afkomst en hij kende daar heel veel mensen; ook op politiek gebied. In de hele aanloop van 1989 schreeuwden de Slovenen en Kroaten om hulp uit het Westen. Die twee deelrepublieken waren namelijk aan het democratiseren. Het Westen wilde dat al lang, maar nu dat gebeurde, werd dat op allerlei gebieden gedwarsboemd en gesaboteerd vanuit Belgrado. Ik vond dat wij als democraten verplicht waren om die deelrepublieken te helpen en te ondersteunen. De enige reactie van het Westen en dus ook van D66 was: 'jullie moeten koste wat kost één land blijven, want wij willen geen burgeroorlog'. Juist dat standpunt – en dat is nog steeds mijn stellige overtuiging – heeft tot die burgeroorlog geleid. Wij hadden tijdens die excursie gezien hoe vastberaden de Slovenen waren om hun democratisering door te zetten. Dit standpunt wilden we als JD voor het voetlicht brengen en via lobbywerk wilden we voor ons standpunt een groter draagvlak krijgen, maar dat is mislukt. En die mislukking zie ik als een dieptepunt. Dat klinkt misschien raar voor een jochie dat toen net 20 was en uit een of ander onbelangrijk land in Europa kwam, maar er was geen enkele aandacht – ook niet vanuit D66 – voor de enige juiste strategie, namelijk druk zetten op Milosevic. Tien jaar later is dat alsnog gebeurd, maar toen was het te laat.

Het enige royement binnen de JD staat me nog goed bij. De persoon in kwestie had samen met een andere relschopper echte schade aan de JD toegebracht. Zo was hij mede verantwoordelijk voor een persbericht dat naar Trouw is gefaxt, waarin stond dat er een homocoup gepleegd werd binnen de JD. Er waren inderdaad wat homo's, maar de kop: 'Roel van der Poort vormt de JD om tot afdeling van het COC' is complete onzin. Trouw was gelukkig slim genoeg om even naar ons te bellen en uiteindelijk kwam er een klein artikel over een ruzie binnen de JD.

Wat ik altijd geweldig vond aan de JD was dat er in mijn schooltijd heel veel subculturen bestonden die behoorlijk van elkaar gescheiden waren. Bij de JD zag ik representanten van al die subculturen die elkaar niet meden en respect voor elkaar hadden. Dat sprak me erg aan.

Waar mensen zijn, zijn meningen en dat gaat soms fout. Dat hoeft niet slecht te zijn, maar soms lopen emoties zo hoog op dat het onoverkoombare problemen oplevert. Ik zie mezelf als een conflictmijdend type en ik zag mijn rol als voorzitter als bruggenbouwer. Ik was er goed in om mensen bij elkaar te brengen en conflicten op te lossen. Mijn aftreden zie ik daarom ook als persoonlijk drama. Mijn mede bestuursleden vonden dat ik niet goed functioneerde en in bepaalde opzichten hadden ze daar gelijk in. Ik hield me veel bezig met een aantal dingen die ik zelf belangrijk vond en ik was weinig bezig met veel dingen die anderen belangrijk vonden. Er kwam ook geen compromis van mijn kant, want ik vond dat zij ongelijk hadden. De relatie met D66, het Paars akkoord en de toestand in Joegoslavië vond ik kennelijk belangrijker dan zij. Ik vond het heel erg dat het zo is gegaan, maar ik heb de eer aan mezelf gehouden en ben vlak voor het congres afgetreden. Daarna had ik ook niet zoveel behoefte meer om me in te zetten voor de JD. Je moet als JD een infrastructuur scheppen om mensen kansen te geven om zich politiek te ontplooien. Ik vond dat toen en vind dat nu nog steeds de belangrijkste functie van de JD."

Interview afgenomen door Bastian Lozar

Ruud van den Brink: “Ik heb een stukje historie beïnvloed.”

Toen Mark van Barschot als voorzitter werd weggestuurd, nam de meest ervaren man in dat bestuur, Ruud van den Brink, zijn taken voor een halfjaar over. Om vervolgens ook weer weggestuurd te worden, ditmaal door het congres. “Dat was het vervelendste weekend van mijn bestuursperiode.”

“Ik zat in november 1992 al een aantal jaar in het bestuur als Algemeen Secretaris, Secretaris Politiek en ook als vice-voorzitter. Dat was onder voorzitterschap van Roel van der Poort en Mark van Barschot. Die laatste is echter maar kort voorzitter geweest, omdat hij niet goed functioneerde binnen het bestuur. Hij is weggestemd door het bestuur.

In die tijd waren er in het bestuur een aantal strubbelingen. Mensen konden niet goed met elkaar overweg en dat maakte het besturen erg moeilijk, zeker voor een voorzitter. En Mark van Barschot had het probleem dat hij naar buiten toe een goede voorzitter was, maar intern niets aan die problemen deed. De exacte aanleiding waarom hij weg is gestuurd weet ik niet meer, maar dit was de tendens.

Als ik nu terugkijk op die situatie vraag ik me af of hij wel terecht is weggestuurd. Aan de verschillende ruzies kon hij weinig doen, hij was er zelf niet echt bij betrokken en het is heel moeilijk om daarmee om te gaan. Dat merkte ik toen ik zelf voorzitter was van dat bestuur. Mark heeft bovendien ook een heleboel dingen wél goed gedaan.

Zelf ben ik nooit officieel gekozen tot voorzitter. Dat was niet omdat ik dat niet wilde. Het is er alleen nooit van gekomen. Ik was op dat moment de meest ervaren persoon in het bestuur, dus was het logisch dat ik die taak op me nam. En toen ik klaar was, had ik drie jaar in het bestuur gezeten, en werd het ook tijd om iets aan mijn studie scheikunde te doen.

Ik zou sowieso weggaan in april 1993, maar het congres waarop ik afscheid nam, was het vervelendste weekend van die periode. Tegen de Secretaris Pers en Promotie van dat moment werd namelijk een Motie van Wantrouwen ingediend. Hij had iets naar buiten gebracht dat intern gehouden moest worden. Toen bleek dat het bestuur hierover verdeeld was, riep er iemand in de zaal: “Dan moet het hele bestuur maar weg.” Op een paar mensen na is iedereen toen weggestuurd.

Wat er tijdens mijn bestuursperiode vooral belangrijk was, was het Paars Jongerenakkoord. Dat was dan wel niet onder mijn voorzitterschap, maar vooral onder mijn voorgangers. We hebben daarmee, samen met de Jonge Socialisten en de JOVD een belangrijke rol gespeeld in de vorming van de twee Paarse kabinetten. We hebben, doordat we er veel publiciteit mee genereerden, Paars tot een logische keuze in 1994 gemaakt. Het was anders lang niet zo vanzelfsprekend geweest dat er een kabinet van PvdA, VVD en D66 zou komen.

Ook leuk is dat de term ‘Paars’ van de JD afkomstig is. In die tijd werd er namelijk gesproken van ‘De Purperen Coalitie’. De toenmalig voorzitter Roel van der Poort

maakte daar in een opinieverhaal in Trouw 'Purpelen' van, wat natuurlijk fout Nederlands is. Onze persvoorlichter heeft er toen Paars van gemaakt.

We demonstreerden in die periode veel. Ik kan me een grote demonstratie herinneren, tegen bezuinigingen op jeugdbeleid, die we samen met andere PJO's hadden georganiseerd, die uiteindelijk uit de hand is gelopen.

Met die andere PJO's waren we destijds georganiseerd in Motie '55, een orgaan dat bij middelbare scholen langsging om de politiek te promoten. Daar werden dan politieke spelletjes georganiseerd of scholen werden een week in Politiek Den Haag uitgenodigd. Dat was erg leuk en namens de JD heb ik daar ook nog wel een en ander voor georganiseerd.

Het contact met D66 verliep goed in die periode. Ik kwam regelmatig bij fractievergaderingen en dan besprak ik met onze contactpersoon Gerrit Ybema de actuele zaken en de mening van de JD daarover. Er werd dan echt naar ons geluisterd. Wij waren de schakel tussen D66 en de scholen, waar D66, in tegenstelling tot ons, niet zo vaak kwam. We waren natuurlijk onafhankelijk en de JD profileerde zich ook als zodanig. We hadden echter wel invloed op de mening van D66. Ik heb zelfs wel eens meegeemaakt dat een woordvoerder overstag ging na het horen van de mening van de JD.

Na mijn voorzittersperiode ben ik bij de JD nog wel actief gebleven, onder andere als voorzitter van de Commissie Politieke Zaken en als congresvoorzitter. Maar binnen D66 ben ik eigenlijk nooit actief geworden. In die tijd was ik nog wel lid, maar dat ben ik inmiddels ook niet meer. Ik kon op een gegeven moment gewoon de meerwaarde van D66 ten opzichte van andere partijen niet meer zien. Ik heb me er altijd aan geërgerd dat D66 geen beginselprogramma had en heel erg pragmatisch was. Naar mijn idee té pragmatisch. De JD was wat dat betreft veel opener, had wel een beginselprogramma en had duidelijk een meerwaarde ten opzichte van andere PJO's. Ik heb ooit ook wel rondgekeken bij de JS, maar die waren veel te dogmatisch.

Een andere reden dat ik mijn lidmaatschap van D66 heb laten doodbloeden is dat ik in mijn tijd bij de JD teleurgesteld ben geraakt in het politieke bedrijf. Het is te veel een spelletje, op de man gericht. Ik had vooral interesse in de inhoud, en het politieke handwerk sprak me minder aan.

Als ik terugkijk heb ik een enorm leuke periode gehad bij de JD. Ik ben ooit lid geworden omdat een meisje dat ik erg leuk vond ook lid was, en ik ben nog steeds blij dat ik me heb laten overhalen. De JD is namelijk een organisatie met een hele goede sfeer. Je kan elke mening hebben die je wilt en daarover kan gediscussieerd worden. Er is aandacht voor eigen verantwoordelijkheid, maar ook voor verantwoordelijkheid voor anderen. Dat vrijzinnig-democratische sprak me destijds erg aan. En op het laatste weekend na, waarin ik dus werd weggestemd, heb ik over mijn bestuursperiode ook een positief gevoel gehouden. Ik studeerde, zoals gezegd, scheikunde en dat vond ik met name in het begin wel erg bèta-achtig. Bij de JD leerde ik bijvoorbeeld veel sociale vaardigheden en kennis van andere landen. Dat was erg leerzaam. En daarnaast heb je toch een stukje politieke historie weten te beïnvloeden."

Interview afgenomen door Reinout de Vries

Het 'Paars Regeerackoord van de politieke jongerenorganisaties'
JOVD, JD en JS was in maart 1992 een feit.

PAARS REGEERACCOORD

(Illustratie voorkant: Jos Collignon)

ALV 17 (Arnhem, 1991)

Lange leve Democraten 66

Constateerende dat

- D66 bij de Provinciale statenverkiezingen een grote overwinning heeft geboekt,
- de recente VARA-enquête waarin D66 32 kamerzetels zou halen en de tweede partij van het land zal worden, op papier,
- de Nederlanders massaal voor het Redelijk Alternatief en een Helder Bestuur in een Schoon Land kiezen,
- D66 en het CDA nu een meerderheid vormen,

overwegende dat

- het CDA al zeventig jaar lang in de regering zit,
- de PvdA, door de machtige positie van het CDA, als regeringspartij gigantisch aan het misleunen is,
- de machtspositie van het CDA, Nederland niet veel goeds brengt,
- de verschillen tussen VVD en PvdA lang niet meer zo groot zijn,
- D66 en CDA in principe niet samengaan,

spreekt uit dat

- D66 gefeliciteerd kan worden met haar succes,

spreekt voorts uit

- dat D66 niet gaat regeren met het CDA,
- dat D66 om de tafel moet gaan zitten met de VVD en de PvdA om te komen tot de vorming van een mogelijke Paars regeerakkoord,

draagt het LB op

- de Nederlandse politiek de voordelen van een Paarse coalitie duidelijk te maken, zodat zij weloverwogen tegen het CDA-beleid kunnen kiezen, en gaat over tot de orde van de dag.

Het boekje 'Politiek om over na te denken' werd in 1992 uitgebracht om jongeren kennis te laten maken met de Jonge Democraten.

Henriëtte de Vos: “Integratie zit niet in een hoofddoek.”

Henriëtte de Vos was de eerste vrouwelijke voorzitter van de Jonge Democraten. Ze hield zich tijdens haar voorzitterschap vooral bezig met het organiseren van acties. Nu werkt ze als hoofd Personeel & Organisatie bij de gemeente Amsterdam.

„In april 1993 werd ik gekozen tot voorzitter. Voor de functie van voorzitter waren vier kandidaten in de running. Dat vond, en vind ik nog steeds een hele goede zaak. We voerden veel discussies en de verscheidenheid onderling was groot. Dat congres was bijzonder spannend, omdat, het hele Landelijk Bestuur werd weggestuurd. Er waren namelijk allerlei problemen binnen dat bestuur.

Dat wegsturen had gevolgen voor mij, want naast mij, was er alleen een ander bestuurslid dat gekozen werd. De rest van dat bestuur was allemaal ad interim aangesteld. Normaal kom je een bestuur binnen waar een paar bestuursleden al een tijdje bezig zijn. Toen niet. Dat was wel even wennen. Uiteindelijk ging het heel goed. Ik denk dat dat ook kwam omdat iedereen spontaan op het congres besloten had om het LB in te gaan. Dat scheidt toch een band.

Ons voornemen was om veel politieker te worden. We wilden niet meer zo veel tijd besteden aan organisatorische zaken. Je hebt soms wel eens dat een bestuur te veel in zichzelf gekeerd raakt. Dat wilden wij absoluut voorkomen. Het eerste resultaat van onze ingeslagen weg was het pamflet ‘Als het aan ons ligt’. Daar staat bijvoorbeeld in dat het minimumjeugdloon vanaf 18 jaar afgeschaft moet worden. In plaats daarvan wilden we het normale minimumloon ingevoerd zien.

Omdat D66 in 1994 groot werd en dus ook meer in de pers kwam kreeg de JD een platform om meningen te geven. We kregen aandacht omdat D66 in de regering zat. We hebben ons heel erg kwaad gemaakt over de aanpassing van de AOW. Daar werd toen behoorlijk aan gerommeld. Datzelfde gold voor de WW. Wij vonden het te gek voor woorden dat een jong iemand die twee jaar keihard heeft gewerkt geen recht had op een WW-uitkering. Daar moest je immers een arbeidsverleden van vijf jaar voor opgebouwd hebben. Een ander speerpunt was het milieu. We wilden het vliegverkeer binnen de Europese Unie afschaffen.

Dergelijke onderwerpen zaten de relatie met D66 een beetje in de weg. We kregen regelmatig van leden te horen dat ze ons tegengeluid goed vonden, maar D66-kamerleden vonden ons juist vervelend. Met Gerrit Ybema, Bert Bakker en Staphanie van Vliet onderhielden we goede contacten en dat kwam soms ook goed van pas.

Ik herinner me dat we keer heel kwaad geworden zijn op burgemeester Gruijters van Lelystad. Hij had beweerd dat Nederland ‘vol’ was en dat daarom asielzoekers uit

voormalig Joegoslavië teruggestuurd moesten worden. Op een JD-congres is toen een motie aangenomen waarin Gruijters tot ongewenst persoon werd verklaard. Dat maakte de relatie met D66 er natuurlijk niet beter op. Maar wij vonden dat belangrijk en bovendien waren we onafhankelijk.

De Tweede Kamer-verkiezingen van 1994 was een leuke periode. Samen met de voorzitters van drie andere PJO's ging ik bij scholen langs om te debatteren. Wij waren een soort reizend gezelschap en dat bleek goed te werken, want we maakten de politiek toegankelijk voor jonge mensen. In die tijd was het contract met de andere jongerenorganisaties erg goed.

We werkten samen om een debat te organiseren tussen persvoorlichters van de grootste politiek partijen. Daarnaast hebben we samen een aantal demonstraties tegen minister Ritzen van Onderwijs gedemonstreerd. In 1993 hebben we onder het mom van 'Frustreer het ambtelijk verkeer naar Zoetermeer', de standplaats van het ministerie van Onderwijs, met ambtenaren gediscussieerd over aantasting van de basisbeurs en de OV-jaarkaart.

De kabinetsformatie hebben we niet kunnen beïnvloeden. Wel hebben we onze mening over het akkoord gegeven. Ook is de term 'Paars' door ons bedacht. Er was eerst het 'purpelen' akkoord. Maar Mark van Barschot en Henk Gossink vielen over het woord 'purpelen'. Dat was gewoon geen correct Nederlands en 'Paars' klonk beter. Overigens doen er meerdere verhalen de ronde over het ontstaan van die term.

Ik heb na mijn voorzitterschap nog een tijdje trainingen gegeven binnen de JD. Ik ben betrokken geweest bij de reorganisatie van het partijbureau. Tevens heb ik in de stem- en adviescommissie van de gemeente Amsterdam gezeten. Voor nu heb ik echter geen ambities binnen D66 of de politiek.

Op dit moment ben ik geen lid meer van de JD. Ik krijg ook niet zoveel mee van de bezigheden van de Jonge Democraten. Ik lees alleen het *NRC*, maar daar staat zelden een artikel over de JD in. Ik ben altijd ambivalent gebleven over mijn lidmaatschap van D66. Vooral met dit kabinet. Als je gaat bezuinigen moet je dat niet alleen op de WAO en de thuiszorg doen, maar ook op defensie en de aanleg van wegen. Misselijkmakend vind ik de discussie over de integratie van allochtonen. Integratie zit niet in een hoofddoek. Ook niet in het feit dat je pas met iemand uit het buitenland mag trouwen als die 23 jaar of ouder is, zoals het CDA zegt. Als je volgens de wet op je achttiende volwassen bent, strookt dat niet met dit soort uitspraken. Ik mis van D66 een duidelijke geluid hierin."

Interview afgenomen door Philippus Zandstra

Dennis Hesseling: “Mijn bestuur kende ik van tevoren niet eens.”

Dennis Hesseling was wat je noemt, een voorzitter die vooral internationaal zeer bekwaam was. Hij was dan ook al Internationaal Secretaris geweest en trouwde later met Louisewies van der Laan, oud-europarlementariër. “Internationale zaken vind ik gewoon het meest boeiend.”

“Ik zat, voordat ik voorzitter werd, van november 1993 tot november 1994 al als Internationaal Secretaris in het Landelijk Bestuur van de JD. Die internationale activiteiten trokken me het meest. Maar toen ik daarmee klaar was en een halfjaar uit het bestuur was, wist ik dat Henriëtte de Vos als voorzitter af zou treden. Ik vond dat ook een aantrekkelijke functie. Ik ging nadenken of ik het zou willen en kunnen. Je bent dan toch meer binnen Nederland actief en je kunt daar dingen verbeteren. Uiteindelijk werd ik met driekwart van de stemmen gekozen.

Ik heb in mijn periode in ieder geval op organisatorisch vlak veel veranderingen doorgevoerd. Zo was het bijvoorbeeld een periode dat e-mail en Internet enorm in opkomst kwamen, terwijl er op dat moment nog maar heel weinig gebruik van gemaakt werd binnen de JD. Dat systeem hebben we tijdens onze periode grotendeels opgezet. De congressen werden op dat moment veelal op dezelfde locaties gehouden. Je merkte bij de mensen die regelmatig een congres bezochten, dat ze daar toch een beetje op uitgekeken waren. Dat hebben we ook veranderd, evenals de inhoud van de congressen. Er waren namelijk een aantal activiteiten, zoals trainingen, die op dat moment slecht bezocht werden. Toen we daar op congressen tijd voor gingen inruimen, kregen ook de reguliere trainingen meer bezoekers.

We zaten met ons bestuur in een periode dat D66 meeregeerde in het kabinet Kok-I. Volgens ons ging het in die periode niet goed met D66. De partij voerde een te weinig dualistisch beleid en heeft veel moeten inleveren om het Paarse regeerakkoord tot stand te laten komen. Wij hebben daar wel op geageerd, door middel van artikelen in de media. We hadden veel contact met de Tweede Kamerfractie. Weliswaar zaten we niet bij fractievergaderingen, maar we spraken die mensen wel regelmatig. We organiseerden ook confrontatiebijeenkomsten met bijvoorbeeld een staatssecretaris. Die kwam dan zijn beleid verdedigen voor JD'ers.

Ik kan me herinneren dat Hans van Mierlo het congres van D66 eens toesprak met de woorden: “En dan de voorzitter van de Jonge Democraten, met wie ik via de ether regelmatig in contact sta.” Dat was natuurlijk enigszins gechargeerd, maar we hadden wel kritiek en die lieten we horen. Wanneer je echt iets wilt veranderen moet je dat echter niet via de pers doen. Je moet er eerder bij zijn. Voordat partijen in de pers hun standpunten hebben bepaald, moet je al lobbyen.

Zo was er een wetsvoorstel van Minister van Onderwijs Jo Ritzen om universiteiten na drie maanden studie de mogelijkheid te geven een bindend studieadvies te geven. Wij waren daar tegen, wij vonden dat hiervoor het hele propedeusejaar aan tijd moest

worden gegeven. We zijn hier een vroegtijdige lobby gestart en hebben de periode uiteindelijk op weten te rekken naar een halfjaar. Lobbyen moet je leren.

We hadden ook regelmatig overleg met de andere Paarse jongerenorganisaties. Samen met de JS en de JOVD hebben we onze kritiek op Paars geuit. Paars kwam toch eigenlijk van de jongeren en wij stippelden een ander beleid uit dan dat de volwassen partijen uitvoerden. We verwoordden hoe wij graag hadden gezien dat het Paarse regeerakkoord tot uitdrukking was gekomen.

In mijn tijd hebben we regelmatig actie gevoerd. Op de dag dat het Vaticaan de diplomatieke status van de VN had gekregen bijvoorbeeld. Wij waren daarop tegen en hebben in Den Haag folders uitgedeeld. Daar kwam ook veel pers op af. Wat we bij de pers in ieder geval wel hebben bereikt, was dat we zonder bijvoegsel genoemd werden, en in de artikelen werd ook vaak de relatie met D66 achterwege gelaten. De lezer werd geacht te weten wat de JD was. Het is mooi dat we dat hebben gerealiseerd.

Een van de moeilijkste dossiers uit mijn voorzittersperiode was ongetwijfeld dat van het royement van een vroegere Secretaris Organisatie van het Landelijk Bestuur. Er was een achterstand in de betalingen en er waren dingen verdwenen van het LS. Hij werd er van verdacht spullen en geld in eigen zak te hebben gestoken. Daar is toen een incassobureau op afgestuurd en uiteindelijk is dat een rechtszaak geworden, die de JD verloren heeft. Toen is zijn royement teruggedraaid.

Op het moment dat ik voorzitter werd had ik niet voor mezelf uitgestippeld hoe lang ik dat zou willen blijven. Maar na anderhalf jaar vond ik dat ik het lang genoeg gedaan had. Ik was namelijk ook al een jaar Internationaal Secretaris geweest. Je merkt dan dat er veel dingen voorbij komen waar je al eerder mee te maken hebt gehad. Op dat moment is het tijd voor doorstroming. Over mijn bestuursperiode ben ik erg tevreden. Dat had ook te maken met mijn medebestuurders, die stuk voor stuk erg gemotiveerd waren. Overigens kende ik, voordat ik voorzitter werd, de helft van mijn medebestuurders niet. Die was ik pas op het congres, waar wij gekozen werden voor het eerst tegengekomen. Ze waren wel al actief binnen de JD, maar op hele andere terreinen, waar ik nooit iets mee te maken had gehad. Dat wij elkaar nauwelijks kenden, deed naar mijn mening overigens geen afbreuk aan de kwaliteit van het bestuur, iedereen was echt gemotiveerd voor zijn eigen functie en we hebben met elkaar de lijn voor die anderhalf jaar uitgestippeld.

Na mijn aftreden ben ik binnen de JD niet zo actief meer geweest. Ik vond ook niet dat ik daar als oud-voorzitter nog een al te grote vinger in de pap moest hebben, alhoewel ik nog wel naar congressen kwam en natuurlijk ook wel mensen uit die tijd nog sprak. Binnen D66 ben ik nog wel actief. Ik heb na de verkiezingen van 1998 Opschudding opgericht, een groep mensen die een aantal doelstellingen had voor verandering binnen D66. Ik ben twee keer kandidaat geweest voor de Tweede Kamer, in 1998 en in 2002, maar kwam telkens net niet hoog genoeg op de lijst. En ik ben op het laatste D66-congres gekozen als bestuurslid van het Internationaal Democratisch Initiatief (IDI). Wij organiseren projecten met zusterorganisaties met name in Oost-Europa. Ik ben dus nog steeds actief, en je ziet ook steeds dat internationale terugkomen. Dat is toch wat ik het meest boeiende vind."

Interview afgenomen door Reinout de Vries

ALV 22 (Elst, 1993)

Twee in één cel

Constateerende

- dat het cellentekort in Nederland niet op korte termijn opgelost kan worden,
- dat in de nabije toekomst daarom nog steeds vele veroordeelden en verdachten naar huis gestuurd zullen worden zonder vastgezeten te hebben,

overwegende

- dat het naar huis sturen van verdachten en veroordeelden door een cellentekort ingaat tegen de principes van een democratische rechtsstaat,
- dat het rechtsgevoel van de Nederlanders wordt aangetast door dit beleid,
- dat in principe het beleid goed is om slechts één gevangene per cel te plaatsen,
- dat echter de enige goede noodoplossing voor het cellentekort is om twee gevangenen in één cel te plaatsen,
- dat het daarom aanvaardbaar is om als noodoplossing af te wijken van het principe om één gevangene per cel te plaatsen,
- dat de situatie in Nederland op het moment een noodoplossing eist,

spreekt uit

- dat het plaatsen van twee gevangenen in één cel als noodoplossing aanvaardbaar is,
- en gaat over tot de orde van de dag.

ALV 22 (Elst, 1993)

Travestie en Religie

Constateerende

- dat de paus travestie verwerpelijk vindt,

overwegende

- dat de paus in een jurk rondloopt,

spreekt uit

- dat in een nieuwe encycliek de paus zijn normen en waarden met zijn eigen praktijken in overeenstemming moet brengen,
- en gaat over tot de orde van de dag.

ALV 25 (Elst, 1995)

Zelfmoord

Constateerende:

- dat volgens het Nederlandse wetboek van strafrecht zelfmoord strafbaar is,

overwegende:

- dat het leven een recht is en geen plicht,

spreekt uit:

- dat zelfmoord uit het Nederlandse wetboek van strafrecht verwijderd moet worden,
- en gaat over tot de orde van de dag.

Jonge Democraten: handen af van OV-kaart

DEN HAAG (ANP) – De Jonge Democraten (JD) noemen het onaanvaardbaar dat er wederom aan de OV-kaart voor studenten wordt gemorrelt. De jongerenorganisatie van D66 concludeerde dit zondag op haar 29^e congres. “Studenten weten niet meer waar ze aan toe zijn”, aldus de JD, die het derde keer wijzigen van de kaart “een sterke aantasting van de rechtszekerheid” noemt. De Jonge Democraten kozen zondag een nieuwe voorzitter. Het is Joost Boermans (24) uit Amsterdam. Hij is student maatschappijstudies aan de Hogeschool Holland en volgt Wim Rampen op. De ophanden zijnde wijzigingen van de OV-kaart hebben tot veel commotie geleid in studentenland.

Uit woede over het “uitkleden” van de OV-kaart wordt op 14 mei in Den Haag massaal geprotesteerd, zo besloot het Landelijk Actie Comité LAC (jongeren en studenten) zaterdag in Utrecht. Er staan daarnaast diverse acties op stapel waarbij vooral de Nederlandse Spoorwegen en het ministerie van Onderwijs het zullen moeten ontgelden. Vanaf november volgend jaar krijgen thuiswonende studenten een weekkaart en uitwonenden een kaart die alleen geldig is in het weekeinde, zo luiden de plannen van minister Ritzen van onderwijs, die deze kostenpost van 900 miljoen gulden wil terugbrengen.

(Bron: Barneveldse Krant, 28/04/97)

Het lustrumboek uit 1994

Wim Rampen: “Via D66 kon ik zo bij het ministerie aan de slag.”

Wim Rampen is, samen met de allereerste voorzitter van de JD, Paul Hulst, degene die het kortst is aangebleven. Hij bleef een halfjaar, toen kreeg hij een andere baan aangeboden. Jaren later was hij zo teleurgesteld dat hij zijn lidmaatschap van D66 opzegde.

“Ik was al heel lang actief, ook in het Landelijk Bestuur, toen ik voorzitter werd. Ik was Secretaris Organisatie en Penningmeester geweest, en toen Dennis Hesseling wegging, besloot ik me kandidaat te stellen. Ik wist dat het voorzitterschap lastig te combineren zou zijn met mijn afstuderen, maar ik wilde het graag, want het is een goede aanvullende ervaring en je krijgt te maken met allerlei andere dingen dan die je daarvoor in andere functies al meemaakte. Je werkt samen met veel andere organisaties. Het was een mooie periode, we zaten midden in Paars-I. Dat was een beweeglijke periode, waarin we veel aandacht van de pers kregen.

In vergelijking met mijn voorgangers heb ik niet veel dingen werkelijk anders gedaan. Ik zat redelijk op één lijn met zowel Dennis Hesseling als Henriëtte de Vos, met wie ik beiden ook nog in het bestuur heb gezeten. Wel had Dennis een duidelijke internationale focus, maar dat is ook niet vreemd. Hij was Internationaal Secretaris geweest en vond dat erg belangrijk. In vergelijking met hem richtten Henriëtte en ik ons meer op de binnenlandse politiek.

Dat lukte ook heel aardig, we hadden een opgaande lijn qua ledenaantallen en we kregen meer politieke discussie in de vereniging. Ik vond dat je je op twee dingen moest richten. Je moet ten eerste een organisatie hebben, die ontplooiing centraal stelt, maar je moet ook zeker een politieke rol voor je vereniging zien, want je bent tenslotte een politieke jongerenorganisatie. We wilden de inhoud goed voor het voetlicht brengen.

Ik zat niet altijd bij fractievergaderingen, zoals bijvoorbeeld Henriëtte de Vos dat wel deed, maar ik had wel regelmatig contact met onze contactpersoon binnen de Tweede Kamerfractie Bert Bakker. Soms ging ik ook rechtstreeks naar de woordvoerder toe op een bepaald terrein, dat werkt sneller. Er werd dan ook goed naar ons geluisterd. We werden serieus genomen, al werd er lang niet altijd iets mee gedaan. Maar we lieten altijd ons geluid horen, en daar kozen we D66 voor uit. Die partij stond tenslotte het dichtst bij ons qua gedachtegoed. Ik kreeg ook wel eens de vraag waarom we ons niet op andere partijen richtten, want we waren toch onafhankelijk? Ik vond dat we logisch handelden, want bij andere partijen zouden we toch weinig voet aan de grond krijgen. Organisatorisch kregen we het in mijn laatste jaar moeilijk. Dat kwam mede door de invoering van de tempobeurs. Doordat mensen binnen een bepaalde tijd moesten afstuderen was er weinig tijd voor nevenactiviteiten als de JD. Mensen werden dus heel selectief actief. We hebben flink geprotesteerd tegen de tempobeurs, en toen hij er was, hebben we daar nog initiatieven tegen genomen. Toch hadden we in die tijd vele

afdelingen en regio's. In alle studentensteden maar bijvoorbeeld ook in Zeeland en Drachten, waar echt een scholierenafdeling zat.

Maar al na een halfjaar kreeg ik een leuke baan aangeboden. Ik was bijna klaar met afstuderen en ging nadenken over wat ik wilde doen. Ik zat tweeënhalf jaar in het Landelijk Bestuur en was daarvoor ook al veel actief geweest. Daardoor kwam ik tot de conclusie dat ik mijn steen wel had bijgedragen. Ik had het graag langer gedaan, maar met een baan kan je dat gewoon echt niet combineren. Ook het JD-voorzitterschap kost je namelijk een werkweek. Ik vond het de minst slechte oplossing om voor de baan te kiezen en dat heb ik dan ook gedaan.

Joost Boermans nam het voorzitterschap toen van me over, maar eerlijk gezegd ben ik niet meer zo actief geweest. Ik had nog wel een behoorlijke tijd contact met veel mensen, maar ik heb er weinig tijd meer ingestoken. Dat kwam mede doordat de baan in Valkenswaard was, waar ik ook ging wonen. Vanuit het zuiden zijn JD-activiteiten lastiger te bereiken.

Doorstroming richting D66 is niet geregeld binnen de JD en dat vind ik goed. Je moet daarin namelijk vooral onafhankelijk zijn. Als het gebeurt, moet het op individueel initiatief zijn en moet je daar geen beleid voor ontwikkelen, alhoewel ik het me kan voorstellen dat D66 gaat scouten binnen de JD. Er loopt namelijk erg veel talent rond. Tegen mij is ook wel eens gezegd door de toenmalige D66-voorzitter Tom Kok, dat ze wel een baantje voor me op Economische Zaken konden regelen. Zo gaat dat toch binnen de politiek. Partijen willen met name invloed hebben op de verschillende ministeries en dan gaan ze kijken binnen de eigen vereniging.

Ik heb binnen D66 weinig gedaan. Voordat ik voorzitter van de JD werd heb binnen ik de afdeling Utrecht wel eens iets gedaan, maar verder eigenlijk niet. Ik ben zelfs een tijdje geen lid meer geweest van D66, want tussen 1999 en 2002 had ik even genoeg van de partij. Na de Nacht van Wiegel gingen ze het kabinet toch weer lijmen, dat vond ik te weinig principiële. Ik heb toen mijn lidmaatschap opgezegd.

In 2002 was ik toch wel weer benieuwd naar het verkiezingsprogramma en ben ik naar een bijeenkomst in Utrecht gegaan. Daar was Bert Bakker ook en hij was degene die me overhaalde weer lid te worden. Ik stond nog altijd achter de standpunten en het hele verhaal uit 1999 lag al weer een tijdje achter me. Ik had overigens verwacht dat het opzeggen van mijn lidmaatschap voor de partij reden zou zijn om contact met me op te nemen. Maar ik kreeg nog geen telefoontje. Dat is me wel tegengevallen.

Als ik terugkijk naar de hele periode in het bestuur van de JD ben ik toch uitermate tevreden. We hebben een brede actieve club, de participatiegraad is gestegen door goede congressen te organiseren met veel fun en politieke discussie en weinig tijd voor HR-wijzigingen en begrotingen. We hebben ons duidelijk naar buiten toe geprofileerd en we hebben veel samengewerkt met andere organisaties.

Ik had graag langer willen aanblijven, maar doordat ik die baan kreeg was dat onmogelijk. Dat vind ik erg jammer, want dan hadden we de dingen die we bereikt hadden kunnen uitbuiten.

Interview afgenomen door Reinout de Vries

De derde periode 1998 – 2002

Interviews met:
Thom de Graaf
Joost Boermans
Boris van der Ham
Jan Willem Bertens
Jasper Hörmann

Thom de Graaf: “Politiek is theater, imago, maar vooral inhoud.”

Thom de Graaf is minister voor Bestuurlijke Vernieuwing en Koninkrijksrelaties. Hij was in 1984 tegen een jongerenorganisatie van D66, maar ziet nu wel de voordelen van het hebben van een eigen jongerenclub.

De Graaf heeft in 1984 niet veel meegekregen van de oprichting van de Jonge Democraten. Dat kwam vooral doordat hij al lang actief was binnen D66 en een oudere jongere was. “Ik vond de JD in eerste instantie niet nodig. Een partij als D66 had toen ten principale geen emancipatiecentrum en ook geen jongerenafdeling nodig. Ikzelf was daar een goed voorbeeld van. Ik was op m’n 20^e betrokken bij het verkiezingsprogramma van mijn afdeling, op mijn 21^e was ik duo-raadslid en op mijn 22^e werd ik voorzitter van een grote afdeling. Drie jaar later was ik vice-voorzitter van de partijraad van D66. De partij was zo transparant en open, dat ook zonder een jongerenorganisatie een start gemaakt kon worden met een politieke loopbaan.”

Toen De Graaf eenmaal fractievoorzitter van D66 werd, kreeg hij regelmatig Jonge Democraten over de vloer. “In het begin ging het met horten en stoten. De JD was dan eens meer op zichzelf gericht en daarna kwam een andere periode waarin de samenwerking veel directer was. De JD kwam naar de fractie en de voorzitter zocht dan contact om dingen af te stemmen. De persoonlijke relatie die ik met JD-voorzitters heb gehad was altijd goed.”

Dat blijkt ook de vele uitnodigingen die De Graaf van het Landelijk Bestuur van de JD kreeg, om als gastspreker op te treden. “Ik heb de nodige bijeenkomsten in jeugdherbergachtige omgevingen toegesproken of een actieve bijdrage daaraan geleverd. Tot en met het laatste congres in Leiden. Overigens was de zondagochtend niet het meest geschikte moment om de aanwezige JD’ers toe te spreken.” Duidend op het feestgehalte van de zaterdagavond. “Daar is niets mis mee en een vrolijke boel vind ik leuk, want dat past ook bij D66.”

Het grote voordeel van jongerenorganisaties vindt De Graaf de ruimte om vrij te denken. “Dat vrije denken kan wat radicaler zijn dan de dagelijkse praktijk van de politieke partij of de fractie zelf. Dat kan voor doorbraken zorgen of een nieuw debat opleveren.”

Punten van kritiek heeft de D66-minister eigenlijk niet, behalve het feit dat de JD wel erg vaak probeerde onder de aandacht van de pers te komen. “Soms vond ik dat de JD te gemakkelijk bezig was met haar eigen bestaansrecht en vooral naar manieren zocht om in de pers te komen. Het maakte ze niet uit op welke manier ze in de pers kwamen en dan vroeg ik me altijd af waar dat voor diende. Ik kon het voordeel voor de JD er wel van inzien, maar niet het inhoudelijke belang.”

Toch vindt De Graaf dat de Jonge Democraten een luis-in-de-pelsfunctie hebben. “De kritiek die de JD heeft, mag geuit worden en moet gehoord worden door D66. Dat wil

nog niet zeggen dat het altijd goed is om het eerst naar buiten te roepen en het pas later met D66 te bespreken." Veel liever heeft De Graaf dat de JD met eigen voorstellen komt. "Ik wel eens tegen de voorzitters gezegd dat ze moeten oppassen dat de JD niet alleen congresje gaat spelen of een studentenparlement wil zijn. Het moet gaan om de inhoud. Kom maar op met inhoudelijke voorstellen, in plaats van alleen maar te roepen dat het nieuw of anders moet."

Volgens De Graaf gaat het niet alleen om marketing en theater in de politiek. "Je moet nieuwe concepten ontwerpen over hoe we naar de samenleving moeten kijken. Daarin spelen de Jonge Democraten een belangrijke rol."

Een talentscouting programma is door onder andere De Graaf in het leven geroepen.

"Nieuwelingen werden gespot door een aantal sleutelfiguren van D66. Zij gingen op zoek naar jonge mensen die politieke of bestuurlijke talenten hadden. Het hoefden niet per se D66-leden te zijn, maar mensen die wellicht 'angehaucht' waren door de ideeën van D66." De Graaf hanteert daarbij geen selectiecriteria, maar gaat af op zijn gevoel. "Mijn ervaring en 'Fingerspitzengefühl' zeggen mij of iemand een goed kamerlid zou kunnen worden of geschikt is om in het partijbestuur actief te worden. Meestal hebben de Jonge Democraten goede voorzitters en ik heb altijd gevonden dat daar behoorlijk talent tussen zit."

Op de vraag hoe De Graaf de JD over twintig jaar ziet, kan hij moeilijk antwoord geven. "Dat is een lastige vraag, want de vraag die daaraan voorafgaat is: hoe ziet D66 er over 20 jaar uit? Ik heb altijd gezegd dat ik veel minder geïnteresseerd ben in het voertuig, maar meer in datgene wat het voertuig vervoert, namelijk de sociaal liberale stroming. Als die stroming kan worden verbreed en vergroot door het voertuig te verbouwen vind ik dat prima. Echter, je weet niet of D66 dan nog bestaat of met anderen een nieuwe combinatie is aangegaan."

Daarbij haalt De Graaf het ledenbestand van D66 aan. "We zijn gegroeid de afgelopen jaren en de samenstelling van die nieuwe groep leden is interessant. Het zijn vrij veel jonge, hoogopgeleide mensen die in de grotere steden wonen. Zij bepalen de toekomst van de partij. Zij zijn minder ideologisch belast met vroegere tegenstellingen en zijn praktisch georiënteerd. Ik denk dat de JD een belangrijke bijdrage heeft geleverd om D66 onverbloemd te laten bekennen een liberale partij te zijn. Tot 1997 was dat vloeken in de kerk. We waren immers niet ideologisch maar pragmatisch. Nu is duidelijk dat D66 een links liberale partij is.

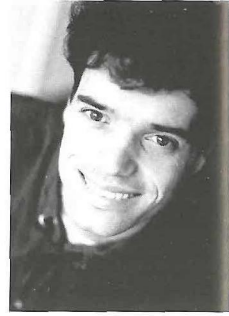
Een advies heeft De Graaf wel voor de Jonge Democraten. "Ik vind het logisch dat de Jonge Democraten zich op D66 gaan richten. Minstens zo belangrijk vind ik dat de JD onder jongeren het sociaal liberale gedachtegoed uitdraagt en vormgeeft. Daarin moet ze ook gaan zoeken naar verbanden met andere groeperingen. Samen sta je sterker. Denk aan de gevolgen van het Paars Jongerenakkoord. Niet dat de JD, de JS en de JOVD mochten beslissen dat het gebeurde, maar ze legden wel de cruciale stenen in het pad. Initiatieven als deze zijn kasseien in het pad. Ze bepalen weliswaar niet waar het pad naar leidt, maar wel of je erover heen kunt lopen."

Interview afgenomen door Bastian Lozar

Joost Boermans: “Schrappen die hap!”

Joost Boermans was de elfde voorzitter van de Jonge Democraten en heeft een kritisch beleid tegen D66 gevoerd. “De waarom-vraag is de belangrijkste vraag waarop je antwoord moet geven in een discussie.”

„Wij begonnen met ruim negenhonderd leden. Grootste uitdaging toentertijd was toch wel de continuïteit van de vereniging en de participatie van leden bij activiteiten. Door de Wet op de Studiefinanciering werden studenten gedwongen om hun studie binnen vier jaar te halen. Deden ze dat niet, dan hadden ze meteen een studieschuld. Hierdoor kregen leden minder tijd om zich actief met organisaties zoals de JD bezig te houden. Het werd daarom ook moeilijker om mensen te vinden voor de verschillende besturen, zowel van de afdelingen als van het Landelijk Bestuur. Daarvoor ging iemand vaak voor twee jaar in het bestuur van een afdeling zitten om daarna het Landelijk Bestuur in te gaan. Dit gebeurde echter steeds minder, waardoor er iedere keer opnieuw het wiel uitgevonden moest worden.

Om dit probleem aan de pakken, zijn we overgegaan op projectteams. Dit was bij het organiseren van het introductieweekend en het politiek inhoudelijk weekend het geval. Je was dan als lid een paar maanden met je team bezig en was de activiteit eenmaal geweest, was je klaar.

Vooraf de afdelingen hadden het door het gebrek aan continuïteit moeilijk. Wij probeerden als Landelijk Bestuur de lokale afdelingen zoveel mogelijk bij te staan en te helpen. Zo werd er campagnemateriaal gemaakt, waren we bij de introductiedagen aanwezig en zorgden we dat we zo veel mogelijk afdelingsactiviteiten bezochten. Er werden ook veel debatavonden georganiseerd waar altijd aantrekkelijke sprekers kwamen. In de bekende café's discussieerden we dan tot diep in de nacht over tal van onderwerpen. Van Twentestad en de Noord-Zuidlijn tot de Tweede Maasvlakte en de keuzes die D66 maakte.

Ik denk dat de JD er als organisatie redelijk voorstond, al werden er door verschillende mensen gesprekken gevoerd over opheffing of fusie met andere organisaties. Formeel hebben deze gesprekken nooit plaatsgevonden, maar met de JOVD en de JS hadden we in deze periode intensief contact.

Tijdens mijn voorzittersperiode waren de Tweede Kamer-verkiezingen van 1998. Dat was ook het moment dat we meer leden kregen. De liefde en interesse voor de politiek is tijdens verkiezingen nu eenmaal groter dan daarbuiten. Dat is altijd zo geweest en zal altijd zo blijven.

Boris van der Ham en ik hebben destijds een pamflet uitgebracht, met als titel: *D66, hit your darlings*. Die verkiezingen gingen alleen maar om het voortbestaan van Paars. D66 cijferde zichzelf helemaal weg onder het mom van 'stem op ons, stem op Paars'. Wij vonden dat de partij zich teveel op Paars richtte, en niet duidelijk maakte waarom mensen D66 moesten stemmen. Wij waren van mening dat D66 een keuze moest maken en voor zichzelf moest kiezen. Veel D66'ers spraken ons toen aan en waren blij dat we dit thema aankaartten, omdat D66 te rustig en te beschaafd was. Het behoud van Paars was belangrijker dan het aantal zetels dat D66 zou behalen.

Met de andere paarse jongerenpartijen hebben we tijdens mijn voorzitterschap over veel progressieve punten gediscussieerd. Het ging over keuzes die mensen zelf moeten kunnen maken en deze waren erg sociaal-liberaal.

Erg controversieel was de mogelijkheid om in de 24^e week nog een abortus te kunnen plegen. Dat heeft tot een hevige discussie onder de politieke jongerenorganisaties geleid, maar dat punt is uiteindelijk wel opgenomen. Medisch gezien was het namelijk verantwoord en sommige vrouwen wilden deze optie hebben. Wij vonden dat het dan ook mogelijk moest zijn. Als JD hebben we later het pamflet 'Schrappen' uitgebracht. We hadden verschillende wetten bekeken die in onze ogen totaal onzinnig waren. 'Schrappen die hap' was ons motto.

Het contact met D66 was goed, al voerden we wel de discussie over hoe de JD zich ten opzichte van D66 moest verhouden. Die discussie is er overigens sinds jaar en dag geweest. We wilden ons eigenlijk gaan richten op het vormen van standpunten en minder op D66, maar Hans van Mierlo trad toen af. Er moest een nieuw gezicht voor D66 komen en dat werd Els Borst. Of om in termen van Hans van Mierlo te spreken: "Het is een meisje, en ze heet Els". De Jonge Democraten hadden een voorkeur voor Hans Wijers, maar hij wilde niet.

Wij waren het oneens met de verkiezing van Els Borst tot lijsttrekker van D66. Het was namelijk een traditionele benoeming, door de partijtop beslist en was dus helemaal geen verkiezing. Daar hebben we de nodige kanttekeningen bij geplaatst. Onze kritiek heeft overigens de relatie met D66 en Els Borst, niet geschaad. Wij stelden de democratische handelwijze ter discussie en niet de persoon Els Borst.

Ik volg de JD nu minder, maar als ik in de krant of op de radio de voorzitter van de JD hoor, blijft dat natuurlijk wel leuk en volg ik het aandachtig. Ik heb wel de indruk dat de JD meer liberaal dan sociaal is en dat vind ik jammer.

Ik ben nog steeds lid van D66, al ben ik het niet eens met het beleid van de regering dat D66 onderschrijft. Maar wat is het alternatief? Mijn vriendin, ook een oud JD'er, heeft haar lidmaatschap van D66 opgezegd vanwege de kabinetsdeelname. Dit zorgt voor pittige discussies in huis.

Ik vind het belangrijk dat je als Jonge Democraten blijft hameren op de 'waarom'-vraag en als luizen in de pels, D66 scherp houdt. De JD moet kritisch zijn en niet bang zijn om heilige huisjes aan te pakken."

Interview afgenomen door Philippus Zandstra

Boris van der Ham: “Wij kregen kritiek, die Fortuyn later kreeg.”

Een van de weinige JD'ers die doordrong tot de Tweede Kamer is Boris van der Ham. Hij was voorzitter van 1998 tot 2000 en werd daarna, zoals veel voormalige JD'ers, actief binnen D66. “Maar de JD is toch de mooiste vereniging van Nederland.”

“In het bestuur onder leiding van Joost Boermans was ik vice-voorzitter politiek. Dat was tijdens de verkiezingscampagne voor Paars-II en dat was een geweldige periode. Ik zag dat er veel dingen veranderd moesten worden binnen D66 en ook binnen de Jonge Democraten. Omdat ik op een gegeven moment de enige was binnen het bestuur-Boermans die door wilde gaan, voelde ik me verantwoordelijkheid en heb me gekandideerd als landelijk voorzitter. Er moest veel gebeuren.

De JD had het in die tijd heel moeilijk. Het ledental was erg laag en er werden te weinig acties georganiseerd. Daarnaast ging het met D66 niet erg goed. Het was in die tijd dat *Opschudding*, een vernieuwingsbeweging binnen D66, op gang kwam. Het doel daarvan was om D66 te inspireren.

Een aantal dingen bij de JD is onder mijn leiding gerealiseerd. Het lage ledental was een enorm probleem. Dat had ook een technische oorzaak. Leden konden namelijk niet via D66 lid worden van de Jonge Democraten. Je bent natuurlijk wel onafhankelijk, maar omdat je toch standpunten deelt met D66, schiet je jezelf in je voet als je dat niet uitbuit. Via D66 leren veel mensen de JD kennen. Daarom hebben we een combilidmaatschap ingevoerd, waardoor mensen in één keer lid van de JD en D66 konden worden.

Dat heeft me overigens veel kritiek opgeleverd. Mensen waren bang dat de onafhankelijkheid van de JD in het geding zou komen en omdat het combilidmaatschap iets goedkoper was, zou het veel inkomsten gaan schelen. Het tegengestelde bleek echter waar, alhoewel het zich pas na mijn periode heeft ~~uitbreid~~ meer activisme binnen de JD komen. Er werden te weinig acties georganiseerd. Wij hebben dat veranderd door die acties wél te organiseren en door veel folders te laten maken. We waren volop aanwezig bij introductiedagen, wat erg belangrijk is.

Ik kan me nog een actie herinneren tegen het *Studiehuis* georganiseerd in samenwerking met het LAKS (Landelijk Actie Komitee Scholieren, red.), waar maar liefst twintigduizend jongeren op af kwamen. Daarnaast hebben we ten tijde van de benoeming van Job Cohen als burgemeester van Amsterdam actie gevoerd voor de gekozen burgemeester.

Een hele grote klapper was ons manifest tegen de gedoogcultuur. Als JD hebben we een manifest geschreven, dat door vrijwel alle politieke jongerenorganisaties werd ondertekend, van Dwars tot de SGP Jongeren. Dat artikel is uiteindelijk geplaatst in *NRC Handelsblad*. We stelden dat regels gehandhaafd moeten worden, want anders moet je ze niet vaststellen, dan zijn ze nutteloos. Daarop kwam veel hoon van rood-

links Nederland. Onder anderen Marcel van Dam en Elsbeth Etty uitten hierop veel kritiek.

Er kwam ook veel kritiek vanuit D66. Mensen voelden zich aangevallen, omdat D66 de partij is van onder meer het gedogen van softdrugs. Wij zeiden dat je die softdrugs moest legaliseren, niet gedogen. Er werden wel hoofdcommentaren geschreven in alle grote kranten over dit onderwerp, we waren uitgebreid in het journaal. Hierdoor kregen alle PJO's meer aandacht. Wij liepen daarin voorop.

Een van de personen die het op dat moment met ons eens was, was Pim Fortuyn. Tijdens een discussiemiddag in de Rode Hoed, die de JD organiseerde en waarbij ook Laurens-Jan Brinkhorst aanwezig was, heb ik daarover nog met hem gediscussieerd. Wij liepen in die tijd vooruit op het hele verhaal waarmee Pim Fortuyn pas enkele jaren later kwam. Je zou ook kunnen zeggen dat wij in die tijd een variant op de kritiek kregen die Fortuyn later te berde viel.

De periode waarin ik voorzitter was kenmerkte zich daarnaast door de vele opinietikelen die we schreven. Wij durfden keuzes te maken, dat deed D66 niet. Zoals tijdens de Nacht van Wiegel. Thom de Graaf brak met het kabinet-Kok. Wij wilden liever niet dat er gelijmd werd, maar als dat dan toch moest, hadden we wel een aantal voorwaarden gesteld. D66 was het niet met ons voorstel eens en kwam ook niet met andere voorwaarden.

De Jonge Democraten zijn de toekomst van D66, hoewel er ook JD'ers zijn die bij andere partijen actief werden. Ik mag dan een van de weinige parlementariërs zijn die uit de JD voortkomt, maar dat komt doordat we een kleine partij zijn. Gemeenteraden van veel steden zitten vol met oud-JD'ers en op de lijst voor de vorige Tweede Kamerverkiezingen stonden bij de eerste twintig toch zeker vijf oud-JD'ers. Daarmee is de JD van groot belang voor D66.

Ik ben van mening dat tijdens mijn periode de JD verzakelijkt is. We waren toekomstgericht bezig, en legden vaak de vinger op de zere plek bij D66. Dat gebeurt nog steeds, zie ik. Toch richt de JD zich gelukkig op de inhoud, en nooit op personen. Dat waardeer ik zeer.

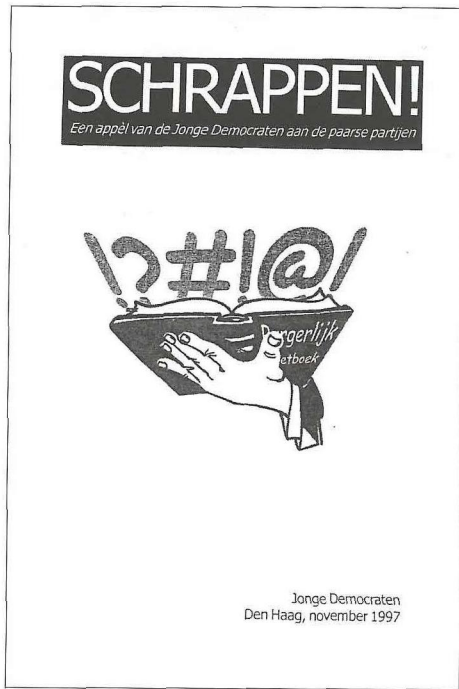
Ook als ik nu een actie organiseer, als Tweede Kamerlid, krijg ik bij D66 maar moeilijk mensen bij elkaar. Als ik dan één keer naar de JD bel, staat er zo een aantal mensen klaar om te helpen. Dat is fantastisch.

Toch heb ik tijdens mijn periode ook heel veel niet voor elkaar gekregen. Het aantal leden is pas tijdens het einde van mijn termijn licht gaan stijgen en het bestuur van Jasper heeft die lijn prachtig doorgezet. Bovendien waren we maar met een klein bestuur, dus moesten we keuzes maken. We hebben daardoor minder administratieve dingen gedaan maar ons volledig op de acties gericht. Er is wat dat betreft heel veel in gang gezet. Het was een fantastische tijd. De JD is echt de mooiste vereniging van Nederland."

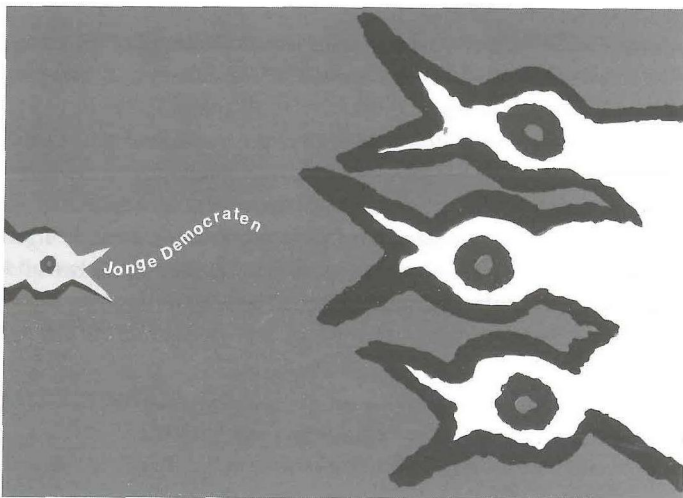
Interview afgenomen door Reinout de Vries

Het boekje 'Schrappen' uit 1997 had tot doel de paarse partijen kleur te laten beken-
nen.

Het logo dat is ontworpen ter gelegenheid van het 15-jarig bestaan van de
Jonge Democraten in 1999.

ALV 33 (Utrecht, 1999)

Mein Kampf

Constaterende

- dat het boek 'Mein Kampf' is verboden in Nederland.

overwegende

- dat dit boek is geschreven door Adolf Hitler;
- dat op scholen word er veel verteld over de Tweede Wereldoorlog;
- dat men ook moet leren dat Hitler de auteur is van Mein Kampf;
- dat het niet mogelijk is 'Mein Kampf' te lezen. Daardoor kan je niet achter de gedachtegang komen van Hitler;
- dat mensen dan kunnen bestuderen wat er zo fout was aan Hitler;
- dat het argument voor het verbieden van Mein Kampf is het leed voor slachtoffer en nabestaanden van de Tweede Wereldoorlog;

spreekt uit

- dat 'Mein Kampf' niet moet worden verboden.

en gaat over tot de orde van de dag.

ALV 33 (Utrecht, 1999)

Actueel Politieke motie uit Friesland

Konstatearjende

- dat der op dit stuit in diskusje fiert wurdt oer in mooglik ferbod op it sykje fan Ijipaaien,
- dat it Ijipaaisykje in al lang besteande Fryske tradysje is,
- dat de populaasje hjirtroch nea yn gefaar kommen is,
- dat "It Fryske Gea", de grutste natuerferiening fan Fryslan, fan betinken is dat it Ijipaaisykje net skealik is foar de populaasje Ijippen,

omgean littende

- dat it aaisykje net skealik is foar de populaasje Ijippen,
- dat in eventueel isoleare posysje fan Fryslan, wat it aaisykje oanbelanget, net winsklik is,

sprekke as har miening út

- dat in wetlik ferbod op it sykje fan Ijipaaien unnedich is foar de beskerming fan de populaasje Ijippen,

en draacht it Lanlike Bestjoer op dit stân-punt út te dragen.

Jan Willem Bertens: “De JD was de eerste die me uitnodigde.”

Ieder jaar wordt aan de JD'er die het meest heeft betekend voor de vereniging of die op een welsprekende wijze een actueel punt duidelijk heeft gemaakt, de Jan Willem Bertens-trofee uitgereikt. Maar wie is nu eigenlijk Jan Willem Bertens?

Als die vraag aan hemzelf wordt gesteld is hij even stil. “Tja, wat wil je weten? Ik werd in 1989 europarlementariër voor D66, uit het niets. Niemand kende mij want ik had jarenlang als ambassadeur in het buitenland gezeten. Daar heb ik veel kritiek op gekregen. Want had ik wel eens in weer en wind folders rondgebracht? Nou nee, natuurlijk niet. En als ik dat al zou doen in Guatemala zou ik dat mijn

chauffeur laten doen. Met dat soort grapjes kon ik het bij sommigen helemaal verpesten.”

En het is die tijd dat Bertens voor het eerst in aanraking kwam met de Jonge Democraten. Toenmalig voorzitter Roel van der Poort belde hem op en vroeg hem of hij op een congres wilde komen spreken. “Van der Poort was kritisch, maar op een positieve manier. Ik kwam uiteraard naar dat congres en naar vele congressen die daarna werden gehouden. De JD is een leuke, interessante en intelligente club mensen. Ik heb ook nog wel trainingen gegeven in welsprekendheid.”

Philippus Zandstra was de winnaar in 2003

WINNAARS

2000	Jan Piet de Vries
2001	Peter Luijten
2002	Henk van Lingen
2003	Philippus Zandstra

In de tijd dat Jan Willem Bertens student was, in de jaren vijftig, bestond de JD nog niet. Van alle jongerenorganisaties bestond alleen de JOVD. “Maar daar was ik geen lid van. Het kwam niet in mijn hoofd op. In mijn ogen waren alleen zonderlingen die vroeg wijs waren lid van een politieke partij.

Wel stemde sinds de oprichting al op D66. "Ja, en daarvoor op de VVD. Ik had een kroeg in Maastricht, *Bertens Betere Ballentent*, en als ondernemer stemde ik natuurlijk VVD, bij gebrek aan beter." Bertens wil dat wel iets nuanceren. "Het was een heel andere tijd. In Maastricht stemde 104 % op de KVP. Ze telden er 4 % bij voor het geval ze zich vertelden. Maar daarnaast stemde er een aantal mensen op de VVD."

De wisseltrofee nader bekeken.

Op een gegeven moment, toen hij al geruime tijd actief was in D66, werd hem gevraagd of ze een prijs naar hem mochten noemen. Bertens ging akkoord. "Waarom ze dat aan mij vroegen, weet ik tot op de dag van vandaag niet, maar het zal iets te maken hebben met welsprekendheid. Zoals je merkt, spreek ik namelijk graag."

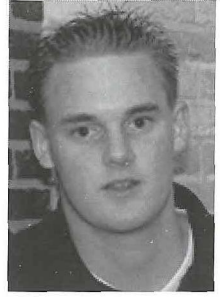
Bertens was vereerd. "Ja, ik was gekwafeerd, op zijn Maastrichts gezegd. Daarnaast was ik verbaasd. Wanneer ik kan, probeer ik hem altijd uit te reiken. Ik kom namelijk nog steeds erg vaak op jullie congressen."

Henk van Lingen krijgt in 2002 de trofee uit handen van Jan Willem Bertens.

Interview afgenomen door Reinout de Vries

Jasper Hörmann: “Shit, is dit nou het werk van een bestuurslid?”

Jasper Hörmann dankt volgens eigen zeggen zijn voorzitterschap van de JD aan zijn bemoeizuchtige moeder en aan zijn maatschappijleraar. Zo kwam hij bij het Europees Jeugdparlement terecht en ging hij als 16 jarige naar Stockholm om Nederland daar te vertegenwoordigen.

„Ik ben eigenlijk van het ene avontuur in het andere gerold. Ik had de smaak te pakken gekregen na mijn avontuur bij het Europees Jeugdparlement en werd lid van de Jonge Democraten. Dat beviel me meteen. Ik werd actief in de schaduwfractie en ben het Landelijk Bestuur gaan versterken als bestuurslid Pers en Promotie.

Ik werd eind november 2000 gekozen tot voorzitter. Het Landelijk Bestuur was onder mijn leiding een heel hecht team. We waren vol passie, openheid en hebben samen heel wat afgelachen. Dat we voor de volle twee jaar gingen had te maken met het feit dat er een hoop moest gebeuren. We hadden in die tijd ongeveer 280 leden. We waren dichtbij de grens om onze subsidie te verliezen. Dat was misschien het einde van de vereniging geweest. Ons hoofddoel was leden te werven. Niet alleen leden, maar er moesten ook actieve leden komen. Actief zijn doe je het liefst dicht bij huis, de afdelingen werden dus de hoeksteen van ons ‘beleid’. De eerste drie maanden zijn we alle afdelingen langs geweest om te kijken en te bespreken hoe we ervoor stonden.

We wilden twee zaken op orde brengen. In de eerste plaats onze ideologie uitwerken en concretiseren. ‘Zelf Kunnen Kiezen’ werd ons motto. Niet langer alleen die gekozen burgemeester, maar op concrete onderwerpen voorstellen doen, waardoor mensen zelf de beslissende stem in hun leven kregen. Daarnaast moesten de financiën op orde komen. In het jaar 2000 hadden we een tekort van 40.000 gulden.

We zijn keihard aan de slag gegaan. We hebben de eerste zes maanden bijna alleen maar op het Landelijk Secretariaat gezeten om enveloppen dicht te likken, postzegels te plakken en de administratie bij te werken. Ik had toen ook echt zoiets van: “Shit, is dit het werk van een bestuurslid?” Maar het loonde. In het eerste jaar van ons bestuur groeiden we van bijna driehonderd naar vijfhonderd leden. In het jaar dat Pim Fortuyn aan de verkiezingen meedeed, gingen we naar duizend leden. Een verviervoudiging en daar ben ik nog steeds heel trots op.

Belangrijk bij die verviervoudiging was dat de betere organisatie en de uitgewerkte ideologie op tijd samenvielen en dit tot vruchtbare resultaten leidde. Een mooi voorbeeld daarvan is de ‘Kop in het zand’-actie, over het kabinet Balkenende-I. Met een aparte campagnewebsite, struisvogelpakken en een struisvogelverklaring maakten wij duidelijk dat de roep om verandering en meer inspraak door burgers genegeerd werd door Balkenende-I. Mooie beloftes tijdens de verkiezingen, maar Balkenende cs. stak haar kop in het zand en ging terug naar de oude politiek. We hebben in de media veelvuldig onze boodschap kunnen verkondigen. Echt gaaf was de foto in de *Spits*

waar Rutger-Jan Savelkoul als Harry Potter verkleed is en ik op de achtergrond aan het folderen ben in een struisvogelpak.

Het contact met D66 was eerst wat vreemd. Ik was 19, de jongste voorzitter ooit, toen ik in mijn versleten spijkerbroek en Coolcat-jasje kennismaakte met Thom de Graaf.

Ik heb altijd het gevoel gehad dat D66 meer in haar mars heeft dan dat er uit komt. Men denkt bij D66 altijd aan de gekozen burgemeester en democratische vernieuwing. Dat komt inderdaad voort uit het ontplooiingsliberalisme van onze partij, 'zelf kunnen kiezen' dus, maar trek dat nou eens door naar het echte dagelijks leven.

We hadden en hebben als JD een luis-in-de-pels functie bij D66. We zijn onafhankelijk, maar we moeten niet onze bloedverwantschap tussen D66 en de JD ontkennen. De JD zijn uiteindelijk ontstaan uit D66.

Hoogtepunt van het voorzitterschap was, naast de enorme ledengroei, het pamflet 'D66 moet haar lesje leren.'. Dat was na de verkiezingen van mei 2001. We wilden dat in Nieuwspoor in Den Haag aan Thom de Graaf en Gerard Schouw (toenmalig partijvoorzitter van D66, red.) aanbieden. Daar hebben we veel moeite voor moeten doen, omdat ze bepaalde zinnen geschrapt of veranderd wilden zien. We hebben voor de vorm een nietszeggend deel weggelaten, maar de algemene teneur van die passage is echter wel in het pamflet blijven hangen. Ik moet zeggen dat Gerard Schouw en Thom de Graaf uiteindelijk echt met respect en gemeente belangstelling naar ons geluisterd hebben. Onder meer dankzij dat pamflet is de discussie losgebarsten over de gang van zaken binnen D66. De storm is nu echter gaan liggen, overigens zonder dat het optimale resultaat is bereikt.

Ik denk dat ik voorzitter ben geweest in één van de meest roerige perioden in de parlementaire geschiedenis. Vierentwintig uur nadat Pim Fortuyn was neergeschoten, ben ik op die plek geweest. Het was voor een interview bij 3FM. De JD vond het een schande dat de verkiezingen zonder campagne doorgingen. Uit eerbied voor hem had je beter de verkiezingen uit kunnen stellen.

Ik heb het niet als problematisch ervaren dat er niet onmiddellijk een nieuwe voorzitter na mij kwam. De wegen van het congres zijn nu eenmaal ondoorgrondelijk. Als men niet wil dat er een duovoorzitterschap komt en als de tegenkandidaat ook niet gekozen wordt, is dat gewoon zo. Ik kon er die avond wel om janken. Dat heb ik overigens ook gedaan.

Het mooie aan de JD vind ik dat niemand een ander dwars wil zitten. Er is veel respect voor de compleet verschillende mensen die bij de JD samenkomen. Het maakt niets uit of je geitenwollen sokken draagt of in een maatpak rondloopt met bolknak-sigaar, het kan allemaal.

Op dit moment ben ik persvoorlichter van Europarlementariër Johanna Boogerd. Nadat ik was afgetreden als voorzitter vroeg haar voorganger, Lousewies van der Laan, of ik voor haar wilde werken. Die baan is ontzettend gaaf. Ook ben ik samen met onder andere Hans Giesing, Wouter Brunia en Bart Luijkx bezig met de oprichting van een progressief-liberale denktank, de "Franciscus van den Ende Stichting". Dat moet een tegenhanger van de Edmund Burke Stichting worden. Wellicht gaan we ooit nog eens binnen D66 een bestuur vormen. Als we D66 tot grotere daden kunnen bewegen, zet ik m'n handtekening eronder."

Interview afgenomen door Philippus Zandstra

Tijdens een persconferentie bieden Jasper Hörmann (VZ) en Diederik Brink (Secr. Pers en Promotie) de heren De Graaf en Schouw het pamflet 'D66 moet haar lesje leren' aan.

Ook creatievelingen zijn lid van de JD

ALV 35 (Groningen, 2000)

Niet Rollen maar Hollen!

Constateerende dat:

- "de Nederlander" te weinig lichaamsbeweging krijgt;

overwegende dat:

- roltrappen tot passiviteit leiden;
- trappen aanleiding geven tot lichaamsbeweging;
- minder validen gebruik kunnen blijven maken van liften;

de JD ter provocatie pleit voor het verbieden van nieuwe roltrappen, en het permanent stilzetten van elke bestaande roltrap ofwel het vervangen van de bestaande roltrap door een vaste trap.

ALV 36 (Den Haag, 2000)

Grensoverschrijdend stemmen

Constateerende:

- dat Europese Unie ingezetenen die niet de Nederlandse nationaliteit bezitten niet ten behoeve van Europese verkiezingen op Nederlandse partijen mogen stemmen en andersom;

overwegende

- dat meningen die door partijen vertegenwoordigd worden grensoverschrijdend kunnen zijn. Spreekt als haar mening uit: Dat Europese burgers op alle Europese Partijen moeten mogen stemmen;

en gaat over tot de orde van de dag

ALV 37, april 2001

De vierde periode 2003 – 2004

Interviews met:

Boris Dittrich

Daniëlle Paulssen

Alexander Pechtold

Vincent Verkoelen

Boris Dittrich: “De JD kan ‘out of the box’ denken.”

Boris Dittrich is sinds 2003 partijleider van D66. Zijn ouders zijn uit Tsjechoslowakije afkomstig en volgend jaar viert Dittrich zijn 50^e verjaardag. Voordat hij in 1994 in de Tweede kamer terechtkwam, was hij onder meer advocaat en rechter.

“Dittrich werd in 1980 rechtstreeks lid van D66. “De Jonge Democraten bestonden toen nog niet en later heb ik ook niet overwogen om lid te worden. Ik was namelijk al actief bij de D66- afdeling Amsterdam en zag de toegevoegde waarde om lid te worden niet meer. Een goede vriend van me was actief bij de JD en vertelde me wat daar gebeurde. In 1990 werd ik fractievoorzitter van D66 in Amsterdam en vanaf die tijd had zelf veel te maken met de JD-afdeling in die stad. Dat contact is altijd goed geweest en we hebben waar het kon samengewerkt.”

Nu Dittrich fractievoorzitter van D66 is, typeert hij de relatie met de JD als heel hecht en vindt het ‘out of the box-denken’ van de JD een waardevol goed. “Het is goed dat jongeren ook hun licht werpen op zaken die hen net zo hard aangaan als andere groepen in de samenleving. Er zijn voldoende mensen die actief dingen organiseren en voor de JD aan de weg timmeren. Punten van kritiek heeft Dittrich ik echter ook. “Mij stoort de slechte organisatie van activiteiten soms. Bovendien vind ik het ook jammer dat er weinig mensen op af komen. In een tijd dat jongeren en ouderen weinig met politiek te maken willen hebben is het wel belangrijk dat je als vereniging laat zien waar je mee bezig bent en dat uitdraagt.”

Dittrich herinnert zich een heftige gebeurtenis die hij in aanwezigheid van een aantal JD’er beleefde. “In 1990 hebben D66 en de JD samen een actie op touw gezet, waarbij achtentwintig Israëliische en Palestijnse jongeren werden uitgenodigd om naar Amsterdam te komen. We hebben toen een Palestijn en een Israëli samen twee weken bij een D66 lid ondergebracht. We wilden graag dat ze elkaar als mensen zouden leren kennen en los zouden komen van hun wederzijdse vooroordelen. Door het drukke programma dat ze samen in die twee weken moesten afwerken, is onze doelstelling aardig gelukt. We hebben toen ook veel aandacht gekregen van de pers en drie jaar later werden we door dezelfde jongeren uitgenodigd om naar Israël en de bezette gebieden te komen. Tijdens een excursie zijn we toen met een paar D66’ers en JD’ers in Nablus terechtgekomen. Daar wilden een aantal JD’ers een steegje in lopen, maar plots stonden ze oog in oog met het Israëliische leger. Dat was een beangstigende en benarde situatie. Wij moesten het leger overtuigen van het feit dat de jongeren geen kwaad in gedachten hadden. Dat was een buitengewoon heftige ervaring die kenmerkt hoe de Palestijnse jongeren daar leven.”

De partijleider van D66 ziet de toekomst van de JD duidelijk voor zich. "Je moet voorkomen dat je als politieke jongerenorganisatie overal je mening over geeft. Dat is soms moeilijk, maar het lijkt me verstandig dat de JD voor de toekomst een aantal thema's bedenkt waarmee ze zich gaat bezighouden. Ik denk daarbij aan de vergrijzing en de manier waarop ouderen en jongeren in toekomst met elkaar omgaan. Dat is toch wel een belangrijk punt dat de komende 10 à 15 jaar heel hoog op de agenda zal komen te staan. Als de JD daarmee aan de haal gaat, kan D66 daar later weer de vruchten van plukken."

Interview afgenomen door Bastian Lozar

Daniëlle Paulssen: “Ik zat in Nova, dat was echt heel cool.”

Na een onrustig congres eind 2002 in Utrecht werd er geen voorzitter gekozen. Omdat iemand de JD toch door de Tweede Kamerverkiezingen van 2003 moest leiden, nam Daniëlle Paulssen, destijds ook Internationaal Secretaris, de taak van voorzitter op zich.

“Mijn voorzittersperiode begon anders dan de meeste voorzittersperiodes, want ik ben nooit gekozen. Op het congres in Utrecht in oktober 2002 waren er twee kandidaten voor voorzitter, waarvan één duo, en beiden kregen niet de benodigde meerderheid. Toen zijn we met het bestuur bij elkaar gaan zitten en ben ik daar uitgerold als woordvoerder.

Ik zou dat in eerste instantie gewoon een aantal weken doen, omdat ik al een halfjaar ervaring had als lid van het Landelijk Bestuur. De rest was net nieuw gekozen. In de aanloop naar de Tweede Kamerverkiezingen van 2003 hadden we een aanspreekpunt nodig.

In de weken die volgden zijn verschillende mogelijkheden de revue gepasseerd. We konden één van de mensen die zich voor de functie hadden gekandideerd vragen om ad interim voorzitter te worden, maar deze mensen hadden niet de steun van het congres gekregen. Ook iemand die van buiten kwam, die zich dus niet gekandideerd had, kon niet op de legitimiteit rekenen die iemand vanuit het bestuur, zoals ik, wel had.

Ook is er nog over nagedacht om Jasper Hörmann, de vorige voorzitter, door te laten gaan. Dat leek ons echter een minder goed idee. Jasper had jarenlang gewerkt met een heel hecht team, en zou dan moeten wennen aan een heel nieuw bestuur. Bovendien had hij het al twee jaar gedaan, en dat vond hij zelf ook wel genoeg. Daarom bleef ik een halfjaar voorzitter. Ik was inderdaad ook niet tot voorzitter gekozen, maar ik had in ieder geval de legitimiteit om in het bestuur te zitten. Dat hadden al die andere mensen niet. Het leek ons op dat moment de beste oplossing.

Omdat ik in vier verschillende besturen heb gezeten, vallen daarin ook een aantal verschillen op. Het laatste bestuur-Hörmann was een enthousiast bestuur dat goed met elkaar samenwerkte. Het bestuur waarvan ik zelf voorzitter was deed veel samen, maar minder op vriendschappelijke basis. Het eerste bestuur onder Vincent Verkoelen, die na mij voorzitter werd, was vooral een heel effectief bestuur, en zijn tweede bestuur viel vooral op doordat alle mensen iets te vertellen hebben.

In mijn voorzitterstijd was ik tevens Internationaal Secretaris. Ik kon beide taken combineren omdat ik de afstudeerbeurs van de overheid had. Ik was dus verzekerd van een inkomen. Of ik nu al mijn studiepunten haalde of helemaal geen enkele maakte dus niets uit.

Het internationale werk heeft er absoluut niet onder geleden, mijn voorzitterschap heeft daar eerder aan bijgedragen. Dat komt omdat je in het buitenland veel serieuzer wordt genomen wanneer je voorzitter bent. Alleen de voorzitter heeft daar iets te

zeggen, de rest loopt achter hem of haar aan. Dat is hier absoluut niet zo, hier heb je als 'gewoon' bestuurslid ook recht van spreken. Toch heeft men meer respect voor je, je steun is plotseling belangrijk bij amendementen. Nar die steun wordt veel minder vaak gevraagd wanneer je 'slechts' Internationaal Secretaris bent.

Aan het begin van mijn periode stelde ik mezelf een aantal doelstellingen. Uiteraard wilden we het aantal leden uitbreiden, bestaande leden activeren en we wilden de vereniging automatiseren. Daarnaast wilden we voor het Landelijk Bestuur een faciliterende rol in plaats van een voortrekkersrol creëren. Ik denk dat dat goed gelukt is. Het kader is actiever en uit de afdelingen komen meer impulsen. Punten waardoor we ons wilden profileren, ook met de verkiezingen in zicht, waren vooral milieu, economie en onderwijs.

Als hoogtepunt zie ik vooral het feit dat, ondanks dat D66 op een gegeven moment in de regering is gaan zitten, we geen leden verloren hebben. We hebben op dat moment ook goed tegengestribbeld, want we wilden in eerste instantie niet dat D66 mee ging regeren. We hebben enorm moeten hameren op het feit dat we onafhankelijk zijn van D66 en dat heeft ons toen heel erg geholpen. Op ons congres dat tijdens de kabinetsformatie gehouden werd heeft de vereniging besloten akkoord te gaan met regeringsdeelname, maar we hadden wel heel wat voorwaarden. Voor mezelf vond ik het daarnaast prachtig dat ik in *Nova* zat, dat was echt heel cool.

Jammer vond ik het aftreden van de Algemeen Secretaris in dat bestuur. Vrij snel na haar aantreden, hield ze er mee op. Dat was vervelend, voor haar maar ook voor ons. Het werk moesten we daardoor met minder mensen doen. Het congres waarop er dus geen voorzitter gekozen werd, zie ik niet als een dieptepunt. De leden waren verdeeld, dat kan gebeuren. Er is niet uitgesproken tegen de kandidaten gestemd. Ze kregen alleen niet de benodigde meerderheid. Het heeft uiteindelijk ook relatief weinig problemen opgeleverd. Je weet dat het kan gebeuren, als je veel aandacht schenkt aan democratie.

De contacten met D66 werden na de verkiezingen van januari 2003 verbeterd. Toen Boris Dittrich kwam merkte je echt dat hij belangstelling had voor de Jonge Democraten. D66 werd ook veel transparanter toen Boris kwam, dat was fijner om mee samen te werken.

Als ik terugkijk op mijn periode krijg ik vooral een gevoel van trots om wat de JD is. De JD is inmiddels de grootste niet-confessionele politieke jongerenorganisatie van Nederland, en binnen de JD vind je een grote verscheidenheid aan mensen. Het is allesbehalve een homogene groep. Je vindt mensen die wat meer naar de rechts, naar de VVD, aanleunen, en mensen die juist wat linkser, meer naar de PvdA of Groen-Links, neigen. Maar je vindt bijvoorbeeld ook christenen. En dat is leuk. Ik zal dat ook echt gaan missen als ik ermee ophoud. Ik zal wel actief blijven, want ik ben tenslotte nog maar 22. Toch denk ik dat ik toch iets van een zwart gat zal meemaken. Ik zit straks in de trein en denk: "Waar ga ik eigenlijk heen?"

Interview afgenomen door Reinout de Vries

Jonge Democraten over oorlog in Irak

ENSCHEDÉ/GRONAU – De Jonge Democraten praten zondag samen met hun Duitse tegenhangers van de rechtsliberale FDP over een mogelijke oorlog tegen Irak. In de discussie komt ook het standpunt van D66 in deze kwestie aan bod en wordt ingegaan op de rol van Nederland en Europa in dit conflict. De bijeenkomst is van 14.00 tot 17.00 uur in het conferentiecentrum van de Euregio aan de Gronausestraat 1260 in Glanerbrug. (Bron: Twentsche Courant, 8/3/2003)

Het LB in 2002, met de klok mee, beginnende bij Daniëlle Paulssen:

Carmen van Rumt, Marc de Droog, Komala Dubois, Peter Luijten, Maaike Heijnen en Bart Luijckx.

ALV 40 (Utrecht, 2002)

Preventieve verwijdering Amerikaanse President

Constateernde dat

- een agressieve houding van de huidige Amerikaanse regering ten opzichte van niet geheel gelijk gestemde regimes,
- dreigementen om deze regimes eventueel met geweld om ver te werpen,

overwegende dat

- het bezit van massavernietigingswapens door de Amerikanen,
- als enige natie ter wereld ervaring met het gebruik van deze wapens,
- een aangenomen resolutie om Den Haag aan te vallen indien nodig geacht,
- de VS zich niet aan internationale verdragen houden,

spreekt uit dat

- de Nederlandse regering, al dan niet in VN verband, de huidige Amerikaanse president Bush preventief uit zijn ambt ontzet, omdat deze een gevaar betekent voor onze nationale veiligheid,

draagt het Landelijk bestuur op

- om premier Balkenende een pak zoute krakelingen (pretzels) aan te bieden zodat deze ze tijdens een ontmoeting met de Amerikaanse president kan overdragen aan hem, en gaat over tot de orde van de dag.

Op een ALV is genoeg te lezen...

Alexander Pechtold: "De JD is niet dé jongerenorganisatie van D66."

Alexander Pechtold is sinds oktober 2003 burgemeester van Wageningen. Daarnaast is hij partijvoorzitter van D66. Hij studeerde kunstgeschiedenis in Leiden en zou naar eigen zeggen een totale mislukking zijn geworden als hij onder de huidige prestatienorm zou zijn gevallen.

Wageningen: city of life sciences zegt het naambord van het provinciaal dorp in Gelderland. "In Tokio kent niemand de provincie Gelderland, maar men kent wel Wageningen. Het is een prachtige merknaam", zegt Alexander Pechtold. Hij is burgervader van deze stad en noemt zichzelf een 'mensenman'. "Mijn gezin woont nog steeds in Leiden en sinds oktober heb ik hier een flat voor door de week. Tussen zes en acht uur 's avonds had ik niets te doen en ging ik meestal naar een café om het NRC te lezen. Dat vond ik maar niets en toen heb ik een oproep in de buurtkranten geplaatst." De inwoners van Wageningen kunnen tussen zes en acht uur een afspraak met hun burgemeester maken. "Ik kreeg zoveel uitnodigingen dat ik regelmatig bij de inwoners van Wageningen aan tafel schuif."

Pechtold is nooit lid van de JD of een andere politieke jongerenorganisatie geweest. In 1989 werd hij lid van D66. Hij studeerde toen kunstgeschiedenis in Leiden en vond dat hij de partij moest ondersteunen omdat het slecht met ze ging. Van de JD had hij toen nog niet gehoord. "Mensen die al zo vroeg met politiek bezig waren, waren in mijn ogen mensen die al vroeg wijs waren. Ga eerst maar eens ervaring opdoen voordat je ergens een mening over geeft. Ik kenda alleen JOVD'ers en daar had ik toen een behoorlijk negatief beeld over. Voor mij waren zij jongetjes in blazers die probeerden een sigaar te roken en met Wiegel op de foto wilden."

Pechtold is ondertussen ouder en wijzer en heeft dit beeld bijgesteld. Hij is nu een vervent voorstander van politieke jongerenorganisaties. "Het klinkt gek uit mijn mond, maar ik ben toch ook wel trots als ik bij een JD congres ben. De ledenaantallen lopen lekker, het gaat ergens over, de JD is zelfbewust. Leuk vind ik de studentikoze sfeer die er op z'n congres hangt, dat hoort ook bij een politieke jongerenorganisatie. Het zijn vaak serieuze onderwerpen die besproken worden, maar dat wil niet zeggen dat je er niet op een ontspannen manier mee om kunt gaan." Pechtold stelt het op prijs dat hij door het Landelijk Bestuur wordt betrokken bij de activiteiten van de JD. Toch heeft hij ook kritiek geuit sinds de tijd dat hij partijvoorzitter van D66 is: "de JD moet niet proberen de jonge variant van D66 te zijn, ze moet haar eigen thema's, problemen en ideeën neerzetten. Het is niet interessant voor een jongerenorganisatie om iedere keer als er iets in de Tweede Kamerfractie van D66 gebeurt een persbericht de deur uit te doen. Dat heeft ten eerste geen effect in de media en ten tweede veroorzaakt het

geen rimpel in de vijver van D66." Hij geeft toe dat het moeilijk is om je te profileren, maar vindt dat de JD haar horizon breed moet houden: "Reactie is altijd makkelijker dan actie, maar we hebben niet voor niets afgesproken dat de JD niet dé jongerenorganisatie van D66 is."

Over de toekomst van de JD zegt Pechtold: "Onafhankelijkheid is essentieel voor de JD. Het is belangrijk dat je over buitenlands beleid een mening hebt, maar concentreer je op thema's die jongeren aanspreken en interesseren."

Ook heeft hij nog een advies voor de JD: "Vernieuw! Ik bespeur een grote politieke bloedarmoede als het gaat om nieuwe ideeën. Het is niet nodig dat er altijd vernieuwing moet plaatsvinden, maar onderwerpen als kenniseconomie en onderwijs hebben veel impact op een land als Nederland en daar raken we enorm in achter. Ik wil geen oude lul lijken, maar dan denk ik: de generatie die dat nu aan het bedenken is, is dat niet voor zichzelf aan het bedenken. De volgende generatie moet laten zien wat ze vindt; ze moet participeren en zelf hier en daar het initiatief nemen!"

Op de vraag wat Pechtold opvalt aan de JD denkt hij niet lang na. "Ik lach me altijd helemaal rot als ik op JD congressen kom en van die blanke 25 jarige jongetjes zie in een jasje zonder stropdas. Dat zijn de opmaat D66'ers ten top en bij D66 zie ik hetzelfde beeld, overigens zijn ze dan 35 of 45. Kennelijk is dat het profiel wat je neerzet als je JD'er bent. Ik vind het altijd leuk om te zien hoe een groepscode zo duidelijk zichtbaar is in uiterlijk. Maar ik zie gelukkig de laatste tijd dat meer dames hun intrede doen in het bestuur en met de vorige voorzitter heb ik wat dat betreft ook goede zaken gedaan."

Onder het stadhuis is de markt in volle gang. "Iedereen kent me hier", zegt Pechtold trots. "Alle dingen lopen zoals ze lopen. Ik heb zelf nooit de drang gehad om politiek actief te worden, maar toen ik deze aanbieding kreeg, wilde ik er wel voor gaan. Eigenlijk ben ik per toeval in mijn politieke functies terecht gekomen. Dat heb ik nooit zo voor ogen gehad."

Pechtold vindt het onderwijsregime van nu slecht en hij zou een mislukkeling zijn geworden als dat in zijn tijd zou zijn gehanteerd. "Ik heb meer geleerd van het leven rond mijn studie, dan van de studie zelf. "Het is allemaal midstream die nu gekweekt wordt en dat vind ik heel fout. Als ik nu twintig was, zou ik lid worden van de Jonge Democraten, juist om over dingen na te denken en me niet blind te hoeven staren op studieresultaten."

Interview afgenomen door Bastian Lozar

Vincent Verkoelen: "De JD werkt erg verslavend."

Na een half jaar zonder gekozen voorzitter moesten de Jonge Democraten weer een leider krijgen. Die leider werd Vincent Verkoelen. Hij was al actief binnen D66 en pas daarna kwam hij bij de JD. Dat is een route die niet veel mensen hebben gevolgd.

"Ik was 25 toen ik voorzitter werd en op dat moment net een jaar actief binnen het afdelingsbestuur van D66 Amsterdam en ik was van plan om de volle drie jaar in dat bestuur te blijven. De JD zat echter in een tijd dat Daniëlle voorzitter ad interim was en de vereniging niet verder kon zonder goede voorzitter. Ik was op dat moment arrogant genoeg om te zeggen dat ik die goede voorzitter was. Ik ben iets ouder dan de meeste JD'ers en ik had al zes jaar ervaring in verschillende organisaties. Daarnaast studeer ik bedrijfskunde en daardoor heb ik managementkwaliteiten die goed van pas komen als voorzitter.

De JD is enorm gegroeid in de voorgaande jaren. Gegroeid in ledental en qua mogelijkheden. De structuur is enorm verbeterd en we zijn inmiddels de grootste non-confessionele jongerenorganisatie van Nederland. Dan zijn managementkwaliteiten erg belangrijk.

Uiteraard heb ik interesse in en kennis van de politieke inhoud, maar ik mis in debatten soms toch die brede theoretische basis. Daar heb je minder last van wanneer je bijvoorbeeld politicologie of rechten studeert. Het feit dat ik bedrijfskunde studeer, is wat dat betreft misschien geen voordeel.

De organisatie van de JD is absoluut een van de speerpunten van mijn beleid, dat heb ik ook gezegd bij mijn kandidaatstelling. Ik nam het over van iemand die zich niet volledig op het voorzitterschap kon richten. De vereniging moest daarom weer eens in goede banen geleid worden, we moesten projecten opstarten en die vooral op elkaar afstemmen. Dat die afstemming niet goed lukte, lag niet aan Daniëlle, want die heeft heel veel goeds gedaan. Dat was een hele drukke tijd, met twee campagnes en met een nieuw bestuur. Ik wilde me meer op de organisatie van de JD richten.

Uiteraard is politieke inhoud belangrijk, maar ik vind dat dat ook vooral uit de leden moet komen. Ik vind niet dat ik de man moet zijn die een standpunt uitdraagt, zonder dat ik dat in ieder geval met een aantal mensen binnen de vereniging heb besproken. De JD moet het overigens vooral hebben van optredens op scholen en in debatten. En natuurlijk van D66. Wanneer D66 op onderwijs hamert, krijgen wij er leden bij.

Het contact met de D66-fractie verloopt goed. Af en toe kom ik bij fractievergaderingen en spreek ik onderwerpen door met de portefeuillehouder. Dan wordt er gelukkig naar me geluisterd. Een goed voorbeeld is het hele verhaal rondom de verandering van het studiefinancieringsstelsel. Omdat wij daar als jongeren natuurlijk veel mee bezig zijn, werd op dat gebied naar onze mening gevraagd. Bij D66 zijn ze namelijk wel geïnteresseerd in de mening van jongeren, zeker als die mening van de JD komt.

Een van de dingen waar ik trots op ben, is wat er bereikt is in het contact met de overige PJO's. Er waren wel wat contacten, ook gelegd in de campagnes die er zijn geweest voor mijn aantreden, maar die waren niet hecht. Dat is sinds mijn aantreden verbeterd. Er was onvrede over het functioneren van de Jeugdraad. Dwars had daar een plan voor opgesteld, waarin met name het CDJA en de JOVD zich niet konden vinden. Daarom heb ik dat plan zo herschreven dat iedere PJO, met uitzondering van Rood het ermee eens was. Daardoor zit nu ook de JOVD, die daarvoor nog geen lid was, in de Jeugdraad. We houden daarnaast een tweemaandelijks voorzittersoverleg. Ik denk dat dat erg belangrijk is, omdat je ook tot doel hebt jongeren te betrekken bij de politiek. Iedere weldenkende jongere zal dan bij ons uitkomen, maar je moet de politiek in zijn algemeenheid ook promoten. Dat kan als alle PJO's samenwerken. We zijn overigens nog lang niet klaar met de verbetering van de organisatie. Afdelingen moeten minder persoonsafhankelijk worden. Tegenwoordig valt of staat het succes van een afdeling bij de personen die er op dat moment zitten. Er moeten meer bestuurlijk capabele mensen bij de afdelingen betrokken worden. Verder zie ik bij andere jongerenorganisaties dat er vanuit de moederpartij veel gescout wordt. Bij de JD is dat anders. Mensen leren veel binnen de JD, en als ze 27 of 28 zijn, houdt het op. Dat is zonde, want ik vind dat dat talent door moet stromen naar D66. Dat soort dingen ga ik nastreven in de periode die mij nog rest als voorzitter. Ik hoop dat die periode een halfjaar langer gaat duren dan ik van tevoren had bedacht. Ik stel me namelijk kandidaat voor nog een periode. Die beslissing heeft een aantal redenen. Ik vind ten eerste niet dat ik afscheid moet nemen met een spetterend lustrumcongres. Dan lijkt het net alsof ik een leuk afscheidsfeestje voor mezelf in elkaar heb gezet. Een lustrumperiode brengt altijd verdere afwikkelingen met zich mee. Daar wil ik ook mijn verantwoordelijkheid voor nemen. Ten tweede zijn begin juni de verkiezingen voor het Europees Parlement. In die periode zal vanuit de JD veel campagne gevoerd worden. Ik vind niet dat ik het kan maken om op dat moment af te treden. Tot slot vind ik het voorzitterschap eigenlijk gewoon veel te leuk om er nu al mee op te houden. De verscheidenheid van mensen binnen de JD is waardevol. Je vraagt je zelfs wel eens af wat belangrijker is, gezelligheid of politieke inhoud. Ik houd het erop dat die twee prima hand in hand kunnen gaan. Ik bemoei me met alles binnen de JD en dat kost me zeker een werkweek, maar de JD werkt erg verslavend. Ik wil overal van op de hoogte zijn, dat zou wel eens mijn eigen onzekerheid kunnen zijn. En ik ben natuurlijk besmet geraakt met het politieke virus. Ik heb recent gezegd dat ik mezelf eerder zie als staatssecretaris of als minister dan als volksvertegenwoordiger. Dat heeft toch te maken met mijn bestuurlijke achtergrond. Of dat echt gebeurt is nog maar de vraag. Het zou in ieder geval raar zijn om als voorzitter van een PJO niet de ambitie te hebben om verder te gaan in de politiek, op welke manier dan ook. Vooralsnog wil ik als JD-voorzitter veel leren, met name richting de media. Ik ben bijvoorbeeld nog nooit op televisie geweest."

Interview afgenomen door Reinout de Vries

Nawoord

Het gaat niet over

Hoe zouden de jonge democraten er over 20 jaar uitzien, dus in 2024? De JD vroeg me die vraag te beantwoorden voor dit lustrumboek. Het voor de hand liggende antwoord is: als democraten van middelbare leeftijd. Toch veronderstelt dat antwoord wel iets. Bijvoorbeeld dat er over twintig jaar nog democraten zullen zijn. En ook dat de huidige jonge democraten, democraten zullen blijven.

Maar ik durf dat antwoord wel aan. D66 zal pas verdwijnen als in ons land het kiesstelsel zodanig is gewijzigd dat er in feite (als het gaat om de macht) een tweepartijstelsel is ontstaan. Dat zal over twintig jaar niet het geval zijn. Gelukkig niet. Ik hou niet van één partij met de absolute macht. Het voorliggende voorstel voor wijziging van de kieswet brengt dat ook niet teweeg, het blijft uitgaan van evenredige vertegenwoordiging. En we weten inmiddels dat veranderingen van ons staatsrecht zich voltrekken met kleine, zeer kleine stapjes.

De veronderstelling dat de huidige jonge democraten, democraten blijven, is evenmin gewaagd. Er zijn natuurlijk meer democraten dan die in D66, maar ik bedoel toch dat de meeste JD'ers lid zullen blijven van onze partij. Want daar word je door gegrepen. Dat is een soort besmetting die niet makkelijk over gaat – gelukkig.

Waar zit 'm dat in?

We worden geacht een programmatische, pragmatische partij te zijn. Toen daarover werd nagedacht, in 1966, werkte ik in een research laboratorium in Zweden. Ik hoorde van die nieuwe aanpak en hij sprak me aan. Pragmatisch, bereid om standpunten aan te passen als de omstandigheden daar om vragen. Programmatisch, een partij van denkers, wetenschappers, rationele mensen, die zich niet vastklampen aan een beginsel als een drenkeling zich vastklampt aan wrakhout. Beginselen ja, maar waarvan je in rede beseft dat ook ethiek plaats- en tijdgebonden is, meebeweegt met het verstrijken van de jaren, en bij voortdoring moet worden onderworpen aan een kritische blik. Dat was een partij voor mij. Het was in een tijd dat heftige discussies werden gevoerd over de vraag of er crematoria mochten worden gebouwd. Een tijd waarin de voetbalpool zondig was totdat een politiek compromis bepaalde dat het pas echt zondig was als de hoofdprijs meer bedroeg dan fl. 25.000. Een tijd waarin bisschoppen hun gelovigen voorhielden dat ze KVP moesten stemmen.

Dus, terug in het vaderland, werd ik lid en actief, en voor ik het wist zat ik met hart en ziel in de politiek. Zeker, ook met hoofd en verstand, wat mijn eerste insteek was, maar tot mijn verbazing dus ook met hart en ziel. Want ik merkte al gauw dat politiek weliswaar programmatisch moet zijn, en moet worden bedreven met gezond verstand, dat je niet achter leuzen en hypes aan moet lopen, maar in wezen is het toch een zaak van overtuiging, van emoties, misschien zelfs van een zekere gedrevenheid.

Toen ik in een positie was beland van waaruit ik gedachten kon uitdragen, mede richting kon geven aan de koers, toen ik een gehoor had van politiek geïnteresseerden, merkte ik dat mensen niet in de eerste plaats geïnformeerd willen worden over het programma, maar dat ze geïnspireerd willen worden, bevestigd in hun gevoel dat er iets moet worden gedaan, veranderd, verbeterd. En dat ze zich in die behoefte verbonden voelen met anderen. Hoe rationeel ik van nature en door mijn natuurwetenschappelijke opleiding ook ben, ik werd getroffen door dat wat boven het programma uitstijgt, motivatie door emotie en overtuiging.

‘Wie op twintigjarige leeftijd niet links is, heeft geen hart, wie het op veertigjarige leeftijd nog is, heeft geen verstand,’ is een bekende uitspraak. En: ‘echte intellectuelen zijn links.’ Om het waarheidsgehalte van dit soort uitspraken te toetsen, moet je wel voor jezelf vaststellen wat je ‘onder ‘links’ verstaat. Wijlen Renate Rubinstein zei ooit – ik meen in haar Huizinga lezing – dat volgens haar *links* open is en *rechts* gesloten. Links is identiek met openbaar, rechts voelt zich, althans gedeeltelijk, ook thuis in het verborgene. Ik voel veel voor die benadering. Openbaarheid is de kern van een democratische samenleving en is vanaf de oprichting een kernwoord van D66. Alleen als de dingen open en bloot worden gezegd en onderzocht, als er niets wordt verzwegen, als alles in discussie mag zijn, wordt duidelijk wanneer verandering ook verbetering is, dan is progressiviteit eerlijk, dan worden ‘linkse’ standpunten van hun onzin ontdaan. Als we ‘links’ zo opvatten ben ik nog steeds links, al ben ik de veertig al lang gepasseerd, en dan zullen ook de JD-ers van nu over twintig jaar nog steeds links zijn.

Langetermijnvraagstukken hebben het moeilijk in een parlementaire democratie. Er zijn altijd verkiezingen in het nabije verschieft. In de campagnes scoor je nu eenmaal makkelijker met standpunten over de broodprijs dan over energievraagstukken in het perspectief van vijftig jaar. Ik heb altijd zeer gewaardeerd dat D66 probeert over de toekomst na te denken. We moeten ons bezighouden met de broodprijs, op straffe van verdwijnen als partij, maar gelukkig vragen we daarnaast nog altijd aandacht voor onze toekomst en vooral voor die van onze kleinkinderen.

Neem de klimaatverandering. Onlangs taxeerden wetenschappers dat zo’n dertig procent van de landdieren binnen tien jaar zullen verdwijnen in het komende decennium dat het gros van de JD-ers van nu waarschijnlijk nog zullen meebeleven.

Dat is treurig, maar iets dergelijks is eerder voorgekomen. Als gevolg van de laatste ijstijd is bijvoorbeeld ook het een en ander veranderd op het gebied van plant- en diersoorten. Dat was echter niet door toedoen van de Neanderthalers, die toen leefden. Nu lijkt de mens wél de oorzaak te zijn, en dat is bedenkelijk. Het is daarom van belang ons erop te bezinnen hoe het tij kan worden gekeerd. D66 doet dat.

Dichterbij en concreter is het probleem van de enorme kosten die verhoging van de zeespiegel (ook door toedoen van de mens) met zich mee zal brengen.

En nu we beginnen in te zien dat we het verbruiken van fossiele brandstoffen drastisch moeten verminderen, moeten we ons afvragen hoe we de kosten op zullen brengen die voor het ontwikkelen van nieuwe energiebronnen nodig zijn.

Ik noem maar wat. Er zijn legio langetermijnvraagstukken, maar in het politieke debat zijn ze vrijwel non-existent. Jonge mensen, vooral jonge democraten, staan open voor deze problemen. Ik hoop dat ze daar over twintig jaar, als ze door de praktijk cynischer en berustender zijn geworden, nog steeds in geïnteresseerd zijn. In ieder geval hoop ik dat de dan jong zijnde democraten dat zullen zijn.

Toen D66 werd opgericht was ik de leeftijd van de jonge democraten net gepasseerd. Ben ik dus nooit een jonge democraat geweest? Dat kan ik gelukkig krachtig tegenspreken. Ook als jongeman voelde ik bij mezelf een hartstocht voor democratie. Het heeft te maken met je mensbeeld. Ik heb er altijd van gehouden om verantwoordelijkheid te dragen en verantwoordelijkheid te geven. Een werkelijk vrij mens wenst niet vrij te zijn ten koste van de vrijheid van anderen. Een echte sociale democraat wenst anderen hun verantwoordelijkheid niet af te nemen. Het hebben van plichten is een recht. Daarom kon ik me bij geen van de vóór 1966 bestaande partijen echt thuis voelen, en was ik blij met de oprichting van D66. Dat was een partij die zichzelf afficheerde met de simpele naam *democraten*.

Echte jonge democraten zijn over twintig jaar nog steeds democraten. Al zullen de teleurstellingen vele zijn, het gaat niet over. Gelukkig.

Jan Terlouw

Bijlagen

Afkortingenlijst
Overzicht JD-congressen
Verantwoording

Afkortingenlijst

AAV	Algemene afdelingsvergadering
ALV	Algemene ledenvergadering
a.i.	ad interim
CDA	Christen Democratisch Appèl
CdjA	Christen Democratisch Jongeren Appèl
D66	Democraten 1966
JD	Jonge Democraten
JOAC	Jongerenaktiveringscentrum
JOVD	Jongerenorganisatie voor Vrijheid en Democratie
JS	Jonge Socialisten
LB	Landelijk Bestuur
LS	Landelijk Secretariaat
PJO	Politieke jongerenorganisatie
PvdA	Partij van de Arbeid
SGP	Staatkundig Gereformeerde Partij
VVD	Volkspartij voor Vrijheid en Democratie

Lijst van alle JD congressen van 1984 – 2004

ALV #	1	2	3	4	5	6	7	8
DATUM:	3 maart 1984	10+11 november 1984	18+19 mei 1985	9 november 1985	1 februari 1986	19+20 april 1986	8+9 november 1986	7 maart 1987
PLAATS:	Amsterdam	Bunnik	Apeldoorn	Utrecht	Utrecht	Apeldoorn	Arnhem	Utrecht
ALV #	9	10	11	12	13	14	15	16
DATUM:	23+24 mei 1987	14+15 november 1987	23+24 april 1988	12+13 november 1988	4 maart 1989	11+12 november 1989	21+22 april 1990	10+11 november 1990
PLAATS:	Arnhem	Rotterdam	Nijverdal	Soest	Utrecht	Apeldoorn	Eist	Eist
ALV #	17	18	19	20	21	22	23	24
DATUM:	20+21 april 1991	9+10 november 1991	25+26 april 1992	7+8 november 1992	24+25 april 1993	6+7 november 1993	16+17 april 1994	19+20 november 1994
PLAATS:	Arnhem	Eist	Eist	Eist	Eist	Eist	Eist	Eist
ALV #	25	26	27	28	29	30	31	32
DATUM:	22+23 april 1995	11+12 november 1995	13+14 april 1996	9+10 november 1996	26+27 april 1997	15+16 november 1997	25+26 april 1998	28 november 1998
PLAATS:	Eist	Eist	Arnhem	Arnhem	Eist	Eist	Eist	Amsterdam
ALV #	33	34	35	36	37	38	39	40
DATUM:	29+30 mei 1999	6+7 november 1999	6+7 mei 2000	25+26 november 2000	28+29 april 2001	10+11 november 2001	20 + 21 april 2002	26+27 oktober 2002
PLAATS:	Utrecht	Den Haag	Groningen	Den Haag	Maastricht	Eist	Amsterdam	Utrecht
ALV #	41	42	43					
DATUM:	26+27 april 2003	25+26 oktober 2003	24+25 april 2004					
PLAATS:	Leeuwarden	Leiden	Amsterdam					

(Bron: JD archief te 's-Gravenhage)

Fotoverantwoording:

Democraten 1966
Jonge Democraten
Michiel Kellner
Robin Paalvast
Ministerie van Binnenlandse Zaken
Tweede Kamer der Staten-Generaal

Bronnen en geraadpleegde literatuur:

JOAC, Jaarverslag 1981-1982, Archief JD te 's-Gravenhage.
JOAC, Notulen Algemeen Jongerenvergadering 2-10-82, Archief JD te 's-Gravenhage.
JOAC, Werkplan JOAC 1982/ 1983, Archief JD te 's-Gravenhage.
Congres rede Erwin Nypels, 1^e ALV JD 3 maart 1984, Archief JD te 's-Gravenhage.
Lustrumboek, 15 jaar JD, 's-Gravenhage 1999.
Land, M. van der (2003) *Tussen Ideaal en Illusie*, 's-Gravenhage: SDU uitgevers.

Tekeningen:

Jos Collignon

Voor u ligt het lustrumboek der Jonge Democraten. Een enthousiast team heeft voor u feiten verzameld en geordend. Bloed, zweet en tranen hebben we gelaten als redactie van het 'JD lustrumboek 2004'. We hebben archieven van onder en boven gezien, mensen gestalkt en het Landelijk Secretariaat van D66 geïnfiltrerd om aan telefoonnummers en adressen te komen. Tevens hebben we overlegd, besproken en vergaderd. Dankzij computers werd er gescand en gedelete, zodat we alleen nog maar bange momenten kenden als de intelligente machine zelf na ging denken.

Het was een leerzame, interessante en ook zeer dankbare taak. Met veel plezier hebben we aan deze geschiedschrijving gewerkt. Wij hebben onze nek uitgestoken en wij hopen dat u dat kunt lezen in dit boek.

Reinout de Vries

Claudia Willemsen

Bastian Lozar

Philippus Zandstra

Peter Luijten

